

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Bakalářská práce

**Užívání slovesných časů v časových větách uvedených
spojkou *when***

**The use of verb tenses in time clauses introduced by the
conjunction *when***

Vypracovala: Martina Lošková
Vedoucí práce: PhDr. Vladislav Smolka, PhD.

České Budějovice 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Užívání slovesných časů v časových větách uvedených spojkou *when* vypracovala samostatně s použitím pramenů uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

Podpis:

Martina Lošková

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce PhDr. Vladislavu Smolkovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a vstřícný přístup při psaní této bakalářské práce.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá užíváním slovesných časů ve vedlejších větách časových uvedených spojkou *when* v současné angličtině. Práce se zaměřuje především na zkoumání rozdílných časových vztahů, jež lze touto podřadící spojkou vyjádřit, jejich formu a význam.

Teoretická část práce je založena na studiu relevantní odborné literatury. Praktická část se opírá o vlastní výzkum provedený na časových souvětích excerpovaných z materiálů psaných rodilými mluvčími ze žánru beletrie, publicistiky a odborné literatury.

Abstract

This bachelor thesis deals with the use of tenses in temporal clauses introduced by the conjunction when. It focuses primarily on investigation of different temporal relations expressed by the subordinate conjunction, their form and meaning.

The theoretical part of the thesis is based on a study of relevant literature. The practical part is based on my own research of temporal clauses gathered from materials written by native speakers from different styles – fiction, journalism and academic writing.

Obsah

Seznam tabulek, obrázků a grafů	7
Úvod.....	9
TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Vedlejší věty příslovečné časové	11
2 Časový systém angličtiny	12
2.1 Čas (<i>Time vs Tense</i>).....	13
2.2 Slovesné časy v angličtině	13
3 Čas, slovesný čas a aspekt	14
3.1 Aspekt	14
3.1.1 Gramatický vs. lexikální aspekt.....	15
3.1.2 Aspekt vs. slovesný čas	17
3.1.3 Aspekt v angličtině	17
3.2 Čas absolutní a čas relativní.....	18
3.3 Slovesný čas.....	20
3.3.1 Slovesné časy vedlejších vět časových.....	21
3.3.2 Sousednost časová	23
4 Sémantická klasifikace sloves	23
4.1 Dynamičnost slovesného děje.....	23
4.2 Kategorie teličnosti	24
5. Spojka <i>when</i>	26
5.1 Časové věty uvedené spojkou <i>when</i>	27
5.2 Časové vztahy uvedené spojkou <i>when</i>	27
5.2.1 Simultaneity	28
5.2.2 Precedence	29
5.2.3 Posteriority	29
PRAKTICKÁ ČÁST	31
1 Cíle a metodika	31

2 Poměr časových vztahů uvozených spojkou <i>when</i>	33
3 Charakter časových vztahů uvozených spojkou <i>when</i>	34
3.2 Precedence	34
3.3 Simultaneity	36
3.3.1 Simultaneity typu S1	37
3.3.2 Simultaneity typu S2.....	40
3.3.3 Simultaneity typu S3.....	42
3.4 Posteriority.....	44
4 Dvojí možnost interpretace časových vztahů	46
4.1 Simultaneity vs precedence	46
4.2 Simultaneity type 1 vs simultaneity type 3	48
4.3 Simultaneity type 1 vs simultaneity type 2.....	49
Závěr	50
Summary	52
Bibliografie	54
Přílohy.....	60

Seznam tabulek, obrázků a grafů

TEORETICKÁ ČÁST

Tabulka 1 Bounded and unbounded processes

Tabulka 2 Reichenbach's model of tense

Tabulka 3 Vendler's time schemata

Obrázek 1 Grafické znázornění vztahu S1

Obrázek 2 Grafické znázornění vztahu S2

Obrázek 3 Grafické znázornění vztahu S3

Obrázek 4 Grafické znázornění precedence v případě durativních dějů

Obrázek 5 Grafické znázornění precedence v případě událostních dějů

Obrázek 6 Grafické znázornění posteriority v případě durativních dějů

Obrázek 7 Grafické znázornění posteriority v případě událostních dějů

PRAKTICKÁ ČÁST

Graf č.1 Podíl časových vztahů uvozených spojkou when

Graf č.2 Podíl časových vztahů uvozených spojkou when v jednotlivých funkčních stylech

Graf č.3 Počet nalezených časových vztahů uvedených spojkou when v jednotlivých funkčních stylech

Graf č.4 PRECEDENCE: Postavení VV vůči VH

Graf č.5 PRECEDENCE: Postavení VV vůči VH s ohledem na jednotlivé funkční styly

Graf č.6 PRECEDENCE: Četnost výskytu perfektních tvarů sloves po spojce when

Graf č.7 Nejčastější typ současnosti uvozený spojkou when

Graf č.8 SIMULTANEITY 1: Postavení VV vůči VH s ohledem na jednotlivé funkční styly

Graf č.9 SIMULTANEITY 1: Četnost výskytu průběhových forem slovesa

Graf č.10 SIMULTANEITY 1: Postavení VV vůči VH

Graf č.11 SIMULTANEITY 2: Postavení VV vůči VH

- Graf č.12 SIMULTANEITY 2: Postavení VV vůči VH s ohledem na jednotlivé funkční styly
- Graf č.13 SIMULTANEITY 2: Četnost výskytu průběhových forem slovesa ve VV
- Graf č.14 SIMULTANEITY 3: Postavení VV vůči VH
- Graf č.15 SIMULTANEITY 3: Postavení VV vůči VH s ohledem na jednotlivé funkční styly
- Graf č.16 SIMULTANEITY 3: Četnost výskytu průběhových forem slovesa ve VH
- Graf č.17 POSTERIORITY: Postavení VV vůči VH
- Graf č.18 POSTERIORITY: Postavení VV vůči VH s ohledem na jednotlivé funkční styly
- Graf č.19 SIMULTANEITY vs PRECEDENCE v jednotlivých funkčních stylech

Úvod

Vedlejší věty příslovečné časové naznačují časové ukotvení děje věty hlavní. Bývají obvykle uvozeny časovou spojkou, která spolu s dalšími jazykovými prostředky označuje různé časové vztahy - děj věty vedlejší buďto předchází nebo následuje ději věty hlavní, či je s ním současný. Užití některých spojek je vzhledem k jejich sémantické náplni omezeno na vyjádření jedné časové roviny (například *after*). *When* je z tohoto pohledu spojkou neutrální a časové vztahy se tak vyjadřují lexikálními a gramatickými jazykovými prostředky. Některé časové věty uvedené spojkou *when* mohou mít lehce posunutý význam než čistě časový. Např. v případě věty *She was shocked when she heard his story* (Quirk et al. 1985:1085) (Byla šokována, když slyšela jeho příběh) vyjadřuje vedlejší věta jak časový (děj VV následuje ději VH), tak příčinný vztah (děj VV je příčinou děje VH).

Při vyjadřování časových vztahů se uplatňují zejména slovesné časy. V češtině si pro vyjádření dějů minulých, současných a budoucích vystačíme pro každou sféru s jedním slovesným časem a vidovou modifikací děje. Anglický slovesný systém je mnohem složitější. Kromě základních slovesných časů má angličtina čas předminulý, předpřítomný a předbudoucí a všechny časy jsou navíc zastoupeny prostými a průběhovými tvary.

Dalším podstatným rozdílem mezi angličtinou a češtinou je rozdílné postavení aspektu v těchto jazycích. V češtině patří vid mezi gramatické kategorie slovesa a každé sloveso tak patří buďto mezi slovesa dokonavá, nebo nedokonavá. Dvě základní podoby anglické kategorie *aspect* jsou *progressive* a *perfective*, kterými jsou modifikovány jednotlivé slovesné časy.

Předkládaná bakalářská práce se zabývá zkoumáním slovesných časů užívaných v časových větách obsahujících spojku *when* k vyjádření různých časových vztahů. Na základě vlastního výzkumu si klade za cíl představit znaky jednotlivých časových vztahů, popsat je a vysvětlit na základě jakých kritérií byly nashromážděné příklady zařazeny do té které kategorie.

Práce je členěna do dvou oddílů. Teoretická část je rozčleněna do pěti kapitol. První kapitola se zabývá charakteristikou vedlejších vět časových a nastiňuje

problematiku neutrálnosti spojky *when*. Druhá kapitola se zabývá časovým systémem angličtiny a nahlíží na systém anglických slovesných časů z různých pohledů. Třetí kapitola vymezuje pojmy aspekt, slovesný čas a čas mimojazykový. Čtvrtá kapitola čtenáře seznámí se sémantickou klasifikací anglických sloves na základě ohraničenosti a neohraničenosti slovesného děje. Pátá kapitola představí časové věty uvedené spojkou *when* a jednotlivé časové vztahy vznikající mezi VH a VV – předčasnost, současnost a následnost.

Praktická část je uvedena kapitolou věnovanou metodice a cílům při provádění vlastního výzkumu. Druhá kapitola představuje podíl nalezených časových vztahů ve zkoumaných materiálech na základě funkčních stylů. Třetí kapitola představuje jednotlivé časové vztahy a jejich charakteristické rysy. Čtvrtá, poslední kapitola je věnována dějům, jež lze na základě jejich vidové neutrálnosti a kontextu věty interpretovat dvojím způsobem.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Vedlejší věty příslovečné časové

Vedlejší věta je ke své větě hlavní připojena závislostním vztahem subordinace, nese znaky podřízenosti a obvykle nemůže stát samostatně. (Leech, Svartvik 1975: 294-295).

Vedlejší věty časové jsou podskupinou vedlejších vět příslovečných, které jsou větou realizací příslovečného určení věty hlavní. Mají tedy stejnou syntaktickou funkci jako adverbialie a stejně jako ona mohou stát vůči větě hlavní jak v 1 iniciální, tak ve 2 finální pozici. (Biber et al., 1999: 194) **1** *When he looked back she was still following him* (Falconer 2008: 187). **2** *She was ten when she first came* (Cotterill 2007: 176).

Vedlejší věty příslovečné časové naznačují časové ukotvení děje věty hlavní. Bývají obvykle uvozeny časovou spojkou, která spolu s dalšími jazykovými prostředky označuje různé časové vztahy - děj věty vedlejší buďto předchází nebo následuje ději věty hlavní, či je s ním současný (Dušková 1994: 628). Užití některých spojek je vzhledem k jejich sémantické náplni omezeno na vyjádření jedné časové roviny - například *after* uvádí výhradně děj předcházející ději věty hlavní *We left after the speeches ended* (Quirk et al., 1985: 1048) (Odešli jsme potom, co skončily projevy) zatímco jiné jsou z tohoto pohledu neutrální a lze s nimi vyjádřit více časových vztahů. To je případ podřadicí spojky *when*, kterou lze uvést jak současný, tak i předcházející či dokonce následný děj věty vedlejší vzhledem k ději věty hlavní (Breithutová 1968: 131).

Pokud časová spojka svou sémantickou náplní jasně nevyjadřuje časový vztah mezi větou vedlejší a větou hlavní, lze jej vyjádřit jinými jazykovými prostředky, ať už lexikálními (sémantickou náplní slovesa či kontextem) či gramatickými (slovesným časem a aspektem, tedy užitím slovesa v perfektivním či progresivním tvaru) (Breithutová 1968: 129). Například užitím progresivního tvaru ve VV získá věta *we started on the journey when it got light* (Vydali jsme se na cestu, když se rozednilo) zcela jiný význam: *We started on the journey when it was getting light* (Vydali jsme se na cestu, když se rozednívalo) (Dušková 1994: 238).

Zatímco při vyjadřování absolutních časových vztahů je angličtina přesnější než čeština, relativní časové vztahy nevyjadřuje anglické sloveso tak přesně jako jeho český protějšek. Je to způsobeno rozdílným postavením aspektu v těchto dvou jazycích. Zatímco v češtině každé sloveso na základě svého tvaru patří buďto mezi slovesa dokonavá nebo nedokonavá a tím je schopno vyjádřit časový vztah mezi dvěma ději, většina anglických sloves může z jednoho vidového významu přejít do jiného bez jakékoliv formální změny a tedy nemůže, jako takové, jasně vyjadřovat předčasnost či současnost vůči jinému ději. Toho je schopno až po zasazení do určitého kontextu (Breithutová 1968: 145).

We drank beer (Pili jsme pivo)

He drank a glass of beer (Vypil sklenici piva)

I patiently waited while he drank his glass of beer (Trpělivě jsem čekal, zatímco pil svou sklenici piva)

Příklady z (Dušková 1994: 242)

Z uvedených příkladů vyplývá, že zatímco v českém překladu se rozdíl mezi jednotlivými větami odráží na tvaru slovesa vyjadřujícího rozdílný vid, v angličtině se tvar slovesa nemění. Pro interpretaci děje je relevantní doplnění slovesa předmětem a tedy vnímání děje jako telického, či sémantická náplň spojky.

Některé časové spojky s sebou nesou i jiný, než čistě časový význam. Například ve větě *I hit him back when he hit me* spojka *when* vyjadřuje nejen následnost dějů, ale zároveň naznačuje, že děj VV je příčinou děje VH. (Quirk et al., 1985: 1085)

2 Časový systém angličtiny

Pro pochopení systému slovesných časů v angličtině je třeba objasnit vlastnosti anglického slovesa. Z morfologických kategorií u něj lze určit osobu, číslo, čas, způsob a rod. Kategorii vidu, tak jak ji známe z češtiny, u anglických sloves nerozlišujeme (Dušková 1994: 165). Problematikou vidu anglických sloves se budu věnovat v samostatné kapitole.

2.1 Čas (*Time vs Tense*)

Pokud mluvíme o čase, je třeba rozlišit čas jako gramatickou kategorii slovesa (*tense*) od času mimojazykového (*time*). Prostřednictvím slovesných časů umisťujeme děj v čase a vyjadřujeme tak jeho časový vztah vzhledem k okamžiku promluvy či vztahy mezi dvěma ději navzájem (Dušková 1994: 241). Slovesný čas je tedy deiktická gramatická kategorie (Kortmann 1991: 15). Angličtina, stejně jako čeština, samozřejmě rozlišuje tři časové roviny minulost, přítomnost a budoucnost, v rovině gramatické však rozlišuje pouze čas přítomný a čas minulý. K vyjádření budoucnosti nemá jediný gramatický prostředek a využívá několika konstrukcí (Downing, Locke 2006: 353).

2.2 Slovesné časy v angličtině

Slovesný čas je gramatickou kategorií slovesa, která se v angličtině odráží na jeho tvaru. Za účelem vyjádření časových vztahů sloveso mění svůj tvar. Pokud se budeme držet tohoto kritéria, můžeme v angličtině rozlišit pouze dva slovesné časy: *present* (přítom) a *past* (přeteritum). Budoucnost v angličtině vyjadřujeme pomocí modálních sloves a neodráží se tak přímo na tvaru významového slovesa. Budoucí děje vzhledem k těm odehrávajícím se v přítomnosti či minulosti navíc nemají stejný status. Zatímco přítomné a minulé děje lze považovat za reálné, neboť se skutečně odehrávají či odehrály, reference do budoucnosti jsou považovány za potencionální a tedy neskutečné (Downing, Locke 2006: 353).

Gramatiky však přistupují k členění slovesných časů v angličtině různě. Jak připouští i Jacobs (1995: 195), ve školních gramatikách se tradičně setkáme s tvrzením, že angličtina má dvanáct slovesných časů. I podle Duškové (1994: 217) rozlišuje angličtina kromě tří základních časů *prézens*, *préteritum* a *futurum* ještě *perfektum*, *plusquamperfektum* a *předbudoucí čas*. Všechny tyto časy jsou navíc zastoupeny dvěma soubory tvarů, prostými a průběhovými. Protože považuji tento přístup v českých gramatikách angličtiny za tradiční, přijala jsem jej i pro psaní této práce.

Quirk (Quirk, Greenbaum 1973: 40) či Leech (Leech, Svartvik 1975: 306) uvádí, že angličtina má pouze dva jednoduché slovesné časy, *present* a *past*, které lze

vzájemně kombinovat se dvěma aspekty, *progressive* a *perfective*. Slovesné časy v angličtině jsou tak pojmenovány podle kombinace času a aspektu. Pokud budeme vycházet z gramatik prezentujících temporální systém angličtiny prostřednictvím dvanácti slovesných časů, potom je třeba na ně nahlížet nejen jako na prostředky k vyjádření časových vztahů, ale i jako na nositele mnohem komplexnějšího vztahu vzhledem k okamžiku promluvy (Jacobs 1995: 195). Toto pojetí lze najít i u Duškové (1994: 241): „Perfektní a průběhové tvary bývají často považovány nikoliv za kategorii časovou, nýbrž za kategorii vidovou.“

3 Čas, slovesný čas a aspekt

Pod pojmem slovesný čas – *tense*, si představujeme vztah mezi tvarem slovesa a naším pojetím času – *time* (minulost, přítomnost, budoucnost). *Aspect* značí způsob, jakým je slovesný děj prožíván či jak je na něj nahlíženo, například jako na dokončený nebo v průběhu (Leech, Svartvik 1975: 305).

3.1 Aspekt

V úvodu této kapitoly je třeba definovat termín aspekt. Termín *slovesný vid* se do angličtiny překládá jako *aspect*, ale obsahově se tyto kategorie v jednotlivých jazycích liší. Pro kategorii vidu v angličtině budu používat termín *aspekt*.

Jako základní definice aspektu se nabízí Comrieho (1976: 3) vymezení „*aspects are different ways of viewing the internal temporal constituency of a situation*“. Z tohoto výroku tušíme, že aspekt se týká vnitřní struktury určité události.

Nejzákladnější rozlišení, zastoupené ve slovanských jazycích, je rozdíl mezi perfektivními a imperfektivními slovesy (Comrie 1976: 1). Slovesný vid patří mezi jejich gramatické kategorie. Čeština tak má dvě podoby slovesa (tzv. vidové dvojice) se stejným nebo téměř stejným významem, tvořící protiklad vzhledem k charakteru průběhu děje *skočit – skákat, vzít - brát*. Každé jednotlivé sloveso lze kategorizovat mezi perfektiva či imperfektiva podle toho, zda vyjadřuje děj dokonavý nebo nedokonavý, tedy ukončený či neukončený. Toto zařazení zůstává platné ve všech slovesných časech. Obouvidových sloves, jež lze podle kontextu chápat dokonavě nebo nedokonavě, najdeme v češtině jen málo (Sochrová 2009:

91). Většinou se jedná o slovesa cizího původu (Informovat: Díky této službě jsme pravidelně informováni o veškerých změnách /N/. × Když jsme přijeli, ihned nás informoval o nově vzniklé situaci /D/.) (Chudomelová, Matějů 2008: 45). Čeština však po přijetí původně obouvidového slovesa cizího původu do gramatického systému má snahu sloveso perfektizovat *realizovat – zrealizovat, komplikovat – zkomplikovat* (Lebed'ová 1980: 279-285).

Mezi gramatické kategorie anglického slovesa slovesný vid nepatří, proto se v anglických gramatikách s dělením na slovesa dokonavá či nedokonavá nesetkáme (Dušková 1994: 242). České on přečetl (perf.) a on četl (imperf.) přeložíme do angličtiny jako he read. Zvažme však následující překlad he read X he was reading (Comrie 1976: 1). Tradiční terminologie zahrnující tento protiklad pod označení *tense*¹ je však přinejmenším zavádějící (Kortmann 1991: 14). V obou případech se jedná absolutní časový vztah vzhledem k okamžiku promluvy vyjádřený prostřednictvím *past tense*. Rozdíl tak nespočívá v umístění v čase, ale ve vnitřním charakteru situace a v představě o průběhu děje samotného (Comrie 1976: 3).

3.1.1 Gramatický vs. lexikální aspekt

V rámci studií zabývajících se aspektem někdy lingvisté rozlišují gramatický a lexikální aspekt. Některé přístupy tento rozdíl charakterizují jako formální rozlišení mezi aspektuálními vlastnostmi vyjádřenými gramatickou kategorií a/nebo charakterizována flexivní morfologií² a aspektuálními odlišnostmi, které jsou lexikalizovány nebo charakterizovány derivační morfologií³ nebo které nejsou charakterizovány morfologicky vůbec (Rothstein 2004: 1).

Obecnější přístup je, že lexikální aspekt, někdy nazývaný *aktionsart*⁴ se týká rozdílů mezi vnitřními vlastnostmi událostí vyjádřenými verbálním predikátem. Tyto rozdíly se lingvisté snažili definovat tím, že tyto slovesa zařadili do určitých

¹ Např. Past Simple Tense x Past Continuous Tense (Soars 2001: 137-138)

² Tvarotvorná morfologie; ohýbání, tj. skloňování a časování lexémů za účelem vyjádřit gramatické kategorie jako např. pád, číslo, rod, čas apod. (Sochrová 2009: 61)

³ Slovo tvorná morfologie, tvoření slov příponami a předponami, odvozování apod. (Sochrová 2009: 51)

⁴ Termín z (Kortmann 1991: 11)

kategorií. Gramatický aspekt, kterým se rozumí zejména kontrast mezi perfektem a imperfektem, se týká rozdílu v náhledu na určitou událost (Rothstein 2004: 1).

Následující příklad demonstruje lexikální aspekt (1) skrze rozdíl mezi statickým a dynamickým slovesem a gramatický aspekt (2) skrze rozdíl mezi perfektivním a imperfektivním (progresivním) užitím slovesa *built*.

- (1) a. Mary *loved* John very much. (state)
 b. Mary *built* a house. (accomplishment)
- (2) a. He lived in a hotel while he *built/was building* the house.
 (*imperfective/progressive*)
 b. He *built* the house and then sold it for profit.
 (*perfective*)

Příklady z (Rothstein 2004: 1)

Dalším faktorem, který by měl být za účelem pochopení časového významu určitého děje vyjádřeného slovesem brán v potaz, je charakter podmětu a předmětu a přítomnost rozvíjejících větných členů. Přidáním rozvíjejících větných členů nebo doplněním slovesa adverbiální částicí stanovující konečný bod ohraničíme původně časově neohrazenou situaci (Downing, Locke 2006: 369), viz Tabulka 1.

Tabulka 1 Bounded and Unbounded Processes

Unbounded process	Bounded process
<i>The children have grown in your absence.</i> Děti ve vaší nepřítomnosti (vy)rostly.	<i>The children have grown up in your absence.</i> Děti ve vaší nepřítomnosti vyrostly.
<i>It rained heavily.</i> Silně pršelo.	<i>It rained heavily until six o'clock.</i> Silně pršelo až do šesti hodin.
<i>He read the book for an hour.</i> Tu knihu četl hodinu.	<i>He read the book in an hour.</i> Tu knihu přečetl za hodinu.

Užitím několikanásobného podmětu nebo předmětu je nastíněno opakování děje.

<i>He rang his agent last week.</i> Minulý týden zavolal svému zástupci.	<i>They rang their agents every day last week.</i> (Za)volali svým zástupcům každý den minulý týden.
---	---

Příklady z (Downing, Locke 2006: 369)

3.1.2 Aspekt vs. slovesný čas

Vzhledem k tomu, že aspekt je v angličtině naznačen tvarem slovesa a ne pouze sémantikou slovesa samotného, je nutné rozlišit pojmy slovesný čas (*tense*) a aspekt. Oba tyto jevy ovlivňují tvar slovesa, úzce spolu souvisejí a zasahují jedna do druhé. Vyjádřit minulost slovesným časem nelze odděleně od aspektu (Quirk, Greenbaum 1973: 40).

Jednou z funkcí slovesa je naznačit čas (*time*), ve kterém probíhá jeho děj. Za tímto účelem sloveso mění svůj tvar, umísťuje děj na časovou osu a vyjadřuje tak vztah mezi dějem a dobou promluvy, či mezi dvěma ději navzájem (Crystal 2004: 224). Tuto morfologickou kategorii slovesa označujeme jako slovesný čas (*tense*). (Dušková 1994: 214) Oproti tomu aspekt slouží k vyjádření vnitřních časových náležitostí situace. Nezabývá se jejím umístěním v čase, nýbrž časovými hranicemi události samotné. Značí způsob jakým je děj prožíván či je na něj nahlíženo. Událost může být vnímána jako dokončená, v průběhu či opakující se (Jacobs 1995: 212). Rozdíl by se tak dal definovat jako rozdíl mezi vnitřním časem situace a vnějším časem situace „*One could state the difference as one between situation-internal time (aspect) and situation- external time (tense)*“ (Comrie 1976: 5).

3.1.3 Aspekt v angličtině

Angličtina rozlišuje dva druhy aspektu, které lze kombinovat se všemi slovesnými časy – progressive (*was locking*) vs. non-progressive (*locked*) a perfect (*has locked*) vs. non-perfect (*locked*). Progressive a perfect se mohou vzájemně kombinovat (*he has been locking*) (Downing, Locke 2006: 372). Perfektivní aspekt obvykle vyjadřuje děje dokončené, zatímco progresivní značí události v jejich průběhu (Jacobs 1995: 212). Srovnání perfektních a

progresivních forem anglických sloves s pojetím vidu v češtině (perfektní a imperfektní slovesa) je možné pouze ve spojitosti s omezeným počtem sloves (Comrie 1976: 7). Z pohledu češtiny je pouze progresivní forma anglických sloves jednoznačně nedokonavá v českém pojetí, kdežto prosté formy jsou z českého pojetí vidově neutrální.

Průběhovými (progresivními) tvary slovesných časů vyjadřujeme děje v průběhu či dočasného trvání. Obvykle se jedná o jednotlivý případ děje, ale může jít i o děj opakovaný, jako v případě průběhového tvaru momentálních sloves⁵ (*bang, knock, kick*). Perfektivní aspekt s sebou nese význam dokončenosti děje. Průběhovým tvarem předminulého času (Past perfect continuous) tak například značíme události, které byly v průběhu až do začátku bližšího děje minulého, který je buďto hranicí jejich děje, nebo pokračuje spolu s nimi (Hewings 2005: 14) *I'd been wearing my ring when I packed my bike, so I'd obviously lost it somewhere along the road after that* (McGregor, Boorman 2004: 43). (Ten prstýnek jsem měl na sobě, když jsem si balil motorku, takže jsem jej zjevně ztratil někde po cestě později.)

3.2 Čas absolutní a čas relativní

Jednou z funkcí slovesa je naznačit čas, během kterého probíhá jeho děj. Čas si můžeme představit jako přímku, směřující zleva doprava, která je ve prostřed přetnuta. Toto přetnutí značí přítomnost neboli dobu promluvy (*speech time S*), kterou chápeme jako neustále měnící se *n y n í* (*now*) během kterého probíhá veškerá verbální komunikace (Downing, Locke 2006: 353). Toto *n y n í* si tak lze představit i jako neustále postupující bod na časové ose (Crystal 2004: 101). Pokud vyjadřovaný děj předchází okamžiku promluvy, odehrává se v minulosti a počátek jeho trvání se nachází vlevo od *S*. Děj následující době promluvy se odehrává v budoucnosti a na časové ose je naznačen bodem napravo od *S* (Downing, Locke 2006: 353). Děj umístíme na časovou osu užitím určitého slovesného času a vyjádříme tak jeho časový vztah vzhledem k době promluvy, či jinému času nebo události. Na základě toho rozlišujeme dva druhy časových vztahů. Čas absolutní (*absolute time reference*), což je přímý vztah děje události

⁵ Viz (Dušková 1994: 233)

vzhledem k okamžiku promluvy (S), a čas relativní (*relative time reference*), kdy bodem ke kterému děj vztahujeme je jiný čas či děj než doba promluvy. Tedy například minulost vzhledem k okamžiku promluvy označujeme jako čas absolutní, ale minulost vzhledem k jinému minulému ději je označována jako čas relativní (Jacobs 1995: 194).

Rozdílnost těchto časových vztahů vyjadřujeme užitím různých gramatických prostředků. Pro objasnění důvodů jejich užití Reichenbach (1947: 71) přidává na časovou osu ještě jeden bod – *point of reference* (R). Tento bod rozlišujeme od doby promluvy (*speech time*, S) či od času děje který mluvčí popisuje (*event time*, E). Jednoduché slovesné časy – *present*, *past*, *future* – uijeme v případě absolutních časových vztahů, tedy pokud jsou referenční bod a čas události identické. Čas, na který odkazujeme, je tak zároveň časem během kterého probíhá vyjadřovaný děj (Michaelis 2006: 5).

Vezměme však v úvahu větu *Peter had gone*. Z užitého slovesného času vyčteme, že se nejedná o jednu, nýbrž o dvě události, jež jsou stanoveny vzhledem k době promluvy. V uvedeném příkladu je *event time* doba, kdy Peter odešel. *Point of reference*, ke kterému událost vztahujeme, se pak nachází někde mezi časem této události a dobou promluvy (Reichenbach 1947: 71). V případě, že čas, na který odkazujeme (R), buďto předchází či následuje času události (E), relativní časový vztah mezi nimi vyjádříme perfektním tvarem slovesa.

Následující příklady v Tabulce 2 znázorňují, že každý slovesný čas může být znázorněn jako sled tří časových bodů - E (*event time*), R (*reference time*), S (*speech time*). Tyto body jsou od sebe odděleny čárkou v případě, že jsou identické. Pokud bod na levé straně předchází bodu vpravo, jsou od sebe odděleny pomlčkou (Michaelis 2004: 4-5).

Tabulka 2 Reichenbach's model of tense

Simple and Perfect tenses	Event time E Reference time R Speech time S	Examples	Specification of the R point
Present	E,R,S	<i>She's at home right now</i>	R = right now
Past	E,R – S	<i>She was at home yesterday</i>	R = yesterday
Future	S – E,R	<i>She will be home this evening</i>	R = this evening
Present perfect	E – S,R	<i>The crowd has now moved to plaza</i>	R = now
Past perfect	E – R – S	<i>The crowd had moved to the plaza when the police showed up</i>	R = the time at which the police arrived
Future perfect	S – E – R or E – S – R	<i>The crowd will have moved to the plaza by the time you call the police</i> <i>That's Harry at the door; he will have bought wine</i>	R = the time at which the police are called R = the time of Harry's arrival

Příklady z (Michaelis 2004: 4-5), zpracování vlastní

3.3 Slovesný čas

Čas, jakožto slovesná kategorie, vyjadřuje časové zařazení děje z hlediska mluvčího nebo časové vztahy mezi různými ději navzájem. Z pohledu mluvčího může být děj současný s okamžikem promluvy (přítomné děje), předcházející době promluvy (děje minulé) nebo následující době promluvy (budoucí děje) (Dušková 1994: 214). Tyto děje jsme schopny vyjádřit pomocí tří základních slovesných časů. Z mnohem většího počtu slovesných časů v angličtině však vyplývá, že skrze slovesný čas podáváme mnohem komplexnější informaci o ději. (Reichenbach 1947: 71)

3.3.1 Slovesné časy vedlejších vět časových

V rámci časových vět platí pro užívání jednotlivých slovesných časů určitá pravidla. Například přezens, prostý tvar přítomný, je ve vedlejších větách časových pravidelným prostředkem pro vyjádření budoucnosti (Dušková 1994: 231). *He will get picked up when he surfaces* (Falconer 2008: 208). (Bude vyzvednut, až se vynoří.)

Dále se prostým přezentem vyjadřují děje obecně platné a pravidelně se opakující (Dušková 1994: 217-218). *Whenever the boys are so submissive, they are up to some mischief*⁶ (Vždycky, když jsou chlapci tak poslušní, mají za lubem nějaké rošťáctví).

Pro minulé děje má angličtina tři prosté časy – préteritum (minulý), perfektum (předpřítomný) a plusquamperfektum (předminulý). Jejich užití se liší podle toho, na jakou časovou sféru odkazují. Minulý a předpřítomný čas se vztahují k době minulé předcházející před přítomností, zatímco předminulý čas odkazuje na děj, jenž se odehrál před určitým bodem v minulosti. Minulý a předpřítomný čas se liší charakterem minulé doby, na kterou odkazují vzhledem k přítomnosti. Minulým časem vyjadřujeme děje minulé, u nichž spojení s přítomností není relevantní, zatímco předpřítomný čas vyjadřuje vztah mezi minulým dějem a jeho přítomným výsledkem, tedy děje neoddělené od okamžiku promluvy. Pokud minulý čas a předpřítomný čas odkazují ne téže události, odrážejí různou časovou orientaci mluvčího. Předpřítomný čas vyjadřuje vztah k přítomnému výsledku minulého děje, zatímco minulý čas odkazuje k okamžiku, kdy se minulý děj odehrál (Dušková 1994: 220-222).

Rozdíl mezi minulým časem a předpřítomným časem se projevuje při vyjadřování dějů minulých vytvářejících posloupnost. Obecně se řada minulých dějů, následujících jeden za druhým, vyjadřují minulým časem. Minulý čas navíc evokuje, že se děje týkají jedné události a tvoří tak jednu dějovou osnovu. Naproti tomu děje týkající se různých příležitostí se vyjadřují perfektem. Pokud uvedeme děj předpřítomným časem a následující děje se vztahují k téže události, lze dále

⁶ Příklad z (Dušková 1994: 628)

užívat čas minulý. *I have tasted it once but I didn't like it* (Jednou jsem to ochutnal, ale nechutnalo mi to.) (Dušková 1994: 222-223).

Ve VVč předpřítomný čas vyjadřuje opakovaný děj, nebo se vztahuje k budoucnosti, např. *I have usually stayed with my aunt when I have been in Prague.* (Když jsem byl v Praze, obvykle jsem byl u tety.) (Dušková 1994: 224) *When you've finished your task I'm going to escort you back to Houston and take you to dinner* (Falconer 2008: 105) (Až dokončíš tvůj úkol, doprovodím tě zpět do Houstonu a vezmu tě na večeři). Při opakovaném sledu událostí se děj VV předčasný ději VH vyjadřuje předpřítomným časem *The audience claps when she has sung* (Publikum tleská, když zazpívá.). V případě, že je děj události VV vyjádřen telickou predikací, je takové užití fakultativní a častěji se vyskytuje v prostém přítomném *Every day we eat our meal when we return/have returned from the game.* (Každý den jíme jídlo, když se vrátíme ze zápasu.) (Quirk et al., 1985: 1019).

Zatímco minulým a předpřítomným časem se uvádějí děje se vztahem k přítomnosti, předminulý čas je orientován k minulosti. Předminulým časem uvádíme dokončený minulý děj předcházející před jiným dějem minulým (Dušková 1994: 226) *'Don't worry, boys,' she said when the mirth had subsided* (Cotterill 2007: 99). („Nebojte se, chlapi“ řekla, když veselí ustalo.)

Někdy však předminulý čas bývá nahrazen minulým časem a to zejména v případě, kdy časové zařazení děje jasně vyplývá z kontextu, například v případě že jsou děje vyjádřeny prostými tvary telických sloves *When we reached Volgograd, Vasilij took me to a clinic* (McGregor, Boorman 2004: 137) (Když jsme dorazili do Volgogradu, Vasilij mě vzal na kliniku). Pokud jsou vzájemné časové vztahy mezi jednotlivými ději určeny sémantickým obsahem spojky, je užití předminulého tvaru slovesa rovněž fakultativní a užívá se ho v případě, že mluvčí klade důraz na ukončenost děje. *After Ivan finished/had finished reading, he put out the light* (Potom co Ivan dočetl, zhasl světlo) (Hewings 2005: 10).

V případech, kde by užití minulého času způsobilo dvojí možnost interpretace, je však užití předminulého času obligatorní *I thought you knew it* (Myslel jsem, že to víte) – *I thought you'd known it* (Myslel jsem, že jste to věděl) (Dušková 1994: 227).

Kromě odkazování na určitou časovou sféru slovesnými časy vyjadřujeme i vzájemné vztahy mezi jednotlivými ději: předčasnost, současnost a následnost (Dušková 1994: 231-232).

3.3.2 Souslednost časová

V případě zařazení souvětí do minulosti, tj. po préteritu nebo plusquamperfektu ve větě hlavní se současnost s dějem věty řídící vyjadřuje préteritem, předčasnost plusquamperfektem. V tomto ohledu se angličtina liší od češtiny, kde se ve stejném kontextu současnost s dějem minulým ve větě hlavní vyjadřuje ve vedlejší větě přítomem, předčasnost časem minulým (Dušková 1994: 609-610).

She exclaimed how cosy the room was (Zvolala, jaký je to útulný pokoj).

Příklad z (Dušková 1994:610)

Angličtina užitým slovesným časem vyjadřuje absolutní časový vztah, neboť vztahuje oba děje k okamžiku promluvy. Vzhledem k okamžiku promluvy je děj věty vedlejší minulý. V případě češtiny se děj věty hlavní stává novým referenčním bodem, k němuž vztahujeme děj věty vedlejší, a tedy vyjadřujeme relativní vztah mezi nimi. Přítomný čas ve větě vedlejší vyjadřuje děj, který byl v přítomnosti v okamžiku, kdy se udál děj hlavní věty (Costa, Branco 2012: 87).

K posunu temporálního vztahu ve VV nedochází v angličtině pouze tehdy, vyjadřuje-li vedlejší věta děj platný ještě v okamžiku promluvy *Nobody told me that John is ill* (Nikdo mi neřekl, že je Jan nemocen) (Dušková 1994: 611).

4 Sémantická klasifikace sloves

Pro užití sloves v progresivních a perfektních tvarech je důležité uvědomit si rozdíl mezi slovesy statickými a dynamickými a rozdíl mezi anglickými slovesy z hlediska ohraničenosti a neohraničenosti slovesného děje (Dušková 1994: 211).

4.1 Dynamičnost slovesného děje

Obecně je možnost či nemožnost slovesa být užito v průběhových tvarech popisována pojmy dynamické (označující děje, činnosti a procesy) a statické

sloveso (vyjadřující stavy, postoje a vztahy). Setkáme se však i se slovesy, která patří k oběma třídám a rozlišení zda se jedná o statické či dynamické užití vyplyne až z kontextu (Dušková 1994: 212). *Australians aren't as pragmatic as we think* (Burnside 2014). Australané nejsou tak pragmatičtí jak si myslíme (statické) *X Poll shows students are thinking about career earlier* (Roylance 2012). Průzkum ukazuje, že studenti přemýšlejí o kariéře dříve (dynamické).

4.2 Kategorie teličnosti

„Z hlediska ohraničenosti nebo neohraničenosti slovesného děje se anglická slovesa dělí na telická a atelická.“ (Dušková 1994: 211)

Telická slovesa (*come, lose, leave*) označují děj směřující k nějakému cíli, k jehož dosažení je nutné, aby děj proběhl v celé své úplnosti. Atelická slovesa (*walk, know, carry*) značí děje v jejich průběhu, bez ohledu na jejich konečný bod. Atelický děj proběhne v kterémkoliv bodě svého průběhu. U některých sloves je rozdíl mezi telicitou a atelicitou závislý na jejich doplnění. Je tedy přesnější mluvit o telických či atelických predikacích, neboť atelické sloveso může po doplnění předmětem vyjadřovat děj telický.

<i>Sing</i>	zpívat	atelické sloveso
<i>She sings beautifully</i>	krásně zpívá	atelický děj
<i>She sang a song</i>	zazpívala píseň	telický děj

Příklady z (Dušková 1994: 211)

Rozdíl mezi telickými a atelickými predikacemi se projevuje při prostém a průběhovém časování. Zatímco u atelických dějů je rozdíl mezi průběhovým a prostým slovesným tvarem pouze v dočasnosti a aktuálnosti děje, u telických sloves je rozdíl v dovršení děje. Průběhovým tvarem telických sloves vyjádříme děj, který ještě nedospěl ke svému cíli (v češtině nedokonavý vid), prostým tvarem pak dovršený děj (dokonavý vid) (Dušková 1994: 211).

<i>He was drawing a circle</i>	kreslil kruh
<i>He drew a circle</i>	nakreslil kruh

Příklady z (Vendler 1957: 145)

S klasifikací sloves z hlediska jejich schopnosti tvořit průběhové tvary souvisí Vendlerova klasifikace slovesných predikací (Vendler 1957). Autor rozděluje

slovesa do čtyř skupin: *activities*, *accomplishments*, *achievements* a *states*. Do kategorie *activity* sloves spadají ta, pro jejichž průběh není relevantní konečný bod. Každý podúsek děje vyjadřuje tu samou skutečnost, jako děj úplný - *run*, *walk*, *swim*. Naproti tomu slovesa typu *accomplishments* mají konečný bod, který musí být dosažen, abychom mohli říct, že událost proběhla - *paint a picture*, *draw a circle*, *write a novel*. Slovesa patřící do těchto prvních dvou skupin lze užit v průběhovém tvaru, avšak zatímco *activities* lze vzhledem k jejich charakteru považovat za slovesa atelická (i když sám Vendler toto označení nepoužívá), pro význam sloves typu *accomplishments* je relevantní dosažení konečného bodu a jejich průběhový tvar tak značí nedovršený děj, stejně jako průběhový tvar telických predikací.

Další dvě skupiny sloves Vendler charakterizuje tím, že je nelze užit v průběhovém tvaru. Děje typu *achievements* proběhnou v jediném okamžiku - *reach the top*, *win the race*, *cross the border* - a lze je tudíž považovat za děje telické. *States* probíhají po určitou dobu a jejich děj je naplněn v každém podúseku jejich platnosti - *love*, *believe*, *know* (Vendler 1975: 146 – 147), z tohoto hlediska tedy splňují kritéria dějů atelických. Vendler uvádí následující příklady, na kterých demonstruje své schéma:

Tabulka 3 Vendler's time schemata

Activity	<i>A was running at time t</i>	Time instant <i>t</i> is on a time stretch throughout which <i>A</i> was running.
Accomplishment	<i>A was drawing a circle at t</i>	<i>T</i> is on the time stretch in which <i>A</i> drew that circle.
Achievement	<i>A won a race between t1 and t2</i>	The time instant at which <i>A</i> won the race is between <i>t1</i> and <i>t2</i>
State	<i>A loved somebody from t1 to t2</i>	That any instant between <i>t1</i> and <i>t2</i> <i>A</i> loved that person.

Příklady z (Vendler 1975: 149)

Zpracování vlastní

U Duškové však najdeme příklad, který je v přímém rozporu s touto charakteristikou, neboť autorka uvádí děj typu *achievements* v průběhovém tvaru.

Our team was winning (Naše družstvo vyhrávalo) (Dušková 1994: 211). Řešením toho problému se zabývá Piñón (1997: 277-279) který rovněž připouští, že na *achievement* lze nahlížet jako na děj, který v určitou chvíli začne, pak chvíli (která je delší než okamžik) trvá a poté skončí. Lze jej tedy v určitém bodě chápat jako děj v průběhu, který spěje k určitému konci *Astrid was winning the race when we arrived*. Uvádí však, že užití této predikace v průběhu je spíše jakousi parafrází faktu, že Astrid byla v čele závodu.

5. Spojka *when*

Spojka *when* uvozuje vedlejší časové věty vyjadřující současnost, předčasnost a následnost ději věty hlavní (Breithutová 1968: 131-140).

Spojka *when* s sebou nese i jiný význam než čistě časový, a proto hranice mezi jednotlivými vedlejšími větami není vždy přesně definovatelná. Například ve větě *Rice shrugs when I bring it up* (TDT, Nov5, 2014: 29) (Rice pokrčí rameny, když to nadnesu) spojka *when* vyjadřuje nejen následnost dějů, ale zároveň naznačuje, že děj VV je příčinou děje VH (Quirk et al., 1985: 1085).

V případě věty *When only 5 per cent of the population had university degrees, a degree was a powerful passport to career success*. (Saunders 2010: 83) (Když pouhých 5 procent populace mělo vysokoškolský titul, titul byl bránou k profesnímu úspěchu.) spojka *when* vyjadřuje nejen časový, ale zároveň i podmínkový vztah VV a VH (Quirk et al., 1985: 1085).

Ve větě *When I cry, my eyes get puffy* (Když pláču, opuchnou mi oči) se dokonce prolíná význam časový, příčinný i podmínkový (Quirk et al., 1985: 1085).

Setkáme se dokonce s vedlejšími větami příslovečnými přípustkovými uvozenými spojkou *when*. Hlavní věta takového souvětí vyjadřuje popření podmínky obsažené ve větě vedlejší (Quirk et al., 1985: 1085). *The control panel was in a different location for one thing, and there were three relief valves in the ceiling when he was sure there had only been one on the blueprints* (McGregor, Boorman 2004: 84). (Kontrolní panel byl mimo jiné na jiném místě, a na stropě byly tři pojistné ventily, i když si byl jistý, že na pláncích byl jen jeden.)

Se spojkou *when* se tak setkáme nejen ve vedlejších větách příslovečných časových, ale i podmínkových, příčinných a přípustkových.

When dále uvádí jak děje jednorázové, tak opakující se *When I read, I like to be alone* (Quirk et al., 1985: 1083) (Když čtu, jsem rád o samotě).

5.1 Časové věty uvedené spojkou *when*

When uvádí děj současný s dějem věty hlavní. Výjimkou jsou časové věty, ve kterých jsou oba děje vyjádřeny telickými slovesy v prostém tvaru. U atelických sloves uvozených spojkou *when* k vyjádření současnosti stačí prostý tvar slovesa (Dušková 1994: 628-629). *Today's exercisers want to look sleek, fashionable and pulled in, when they work out. (TDT, Nov12, 2014: 31.)* (Dnešní cvičenci chtějí vypadat elegantně, moderně a přitažlivě, když cvičí)

Jsou-li oba děje v souvětí se spojkou *when* vyjádřeny telickými predikacemi v prostém tvaru, *when* uvádí děj předcházející ději ve větě hlavní. (Dušková 1994: 629) *When I met Ewan in Casey's in 1997, I immediately recognised a kindered spirit (McGregor, Boorman 2004: 5).* (Když jsem v roce 1997 potkal Ewana v Casey's, okamžitě jsem poznal spřízněnou duši.)

V důsledku vidové neutrálnosti anglického slovesa připouštějí někdy slovesné děje ve VVč uvozených spojkou *when* jak současnou, tak postupnou interpretaci. (Dušková 1994: 629) *I saw him again when we moved to Vientiane in '75* (Cotterill 2007: 33). (Viděl jsem ho znovu, když jsme se (pře)stěhovali do Vientiane v '75.)

5.2 Časové vztahy uvedené spojkou *when*

Spojka *when* je sémanticky neutrální spojkou a sama o sobě nevyjadřuje žádný časový vztah mezi VVč jí uvozenou a větou hlavní (Breithutová 1968: 129). Časový vztah tak vyjádříme skrze gramatické prostředky - **1** Slovesným časem či aspektem - nebo prostředky lexikální - **2** sémantickou náplní slovesa, **3** příslovcem či předložkovou frází a přídavnými a **4** podstatnými jmény vyjadřujícími čas. Časový vztah může být rovněž naznačen **5** významovým vztahem VH a VV (Quirk et al., 1985: 1080), tedy logickým řazením událostí podle doby, kdy se odehrály.

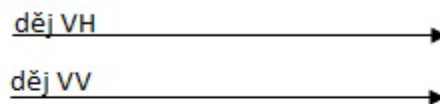
1. *Siri was just completing Civilai's medical certificate when Phosy stopped by the morgue* (Cotterill 2007: 69).

2. *When Siri coughed, she opened her eyes reluctantly and seemed disappointed to have customers* (Cotterill 2007: 29).
3. *I thought back to the day a month or so earlier when we had been in Mongolia* (McGregor, Brooman 2004: 2).
4. *„Thirty-four years passed from when I first wrote to the Telegraph to the day one of my puzzles was finally published“* (Rhodes 2005).
5. *When Dtui went to the front step she found a white envelope on the welcome mat and saw a young girl in the black phasin skirt and white blouse of the lycée fleeing across the hospital grounds* (Cotterill 2007: 42).

5.2.1 Simultaneity

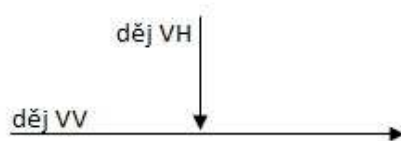
1. S1 Děj VV probíhá zároveň s dějem VH, děje se časově překrývají.

He never believed her when she was so forward (Falconer 2008: 129). (Nikdy jí nevěřil, když byla tak suverénní.)

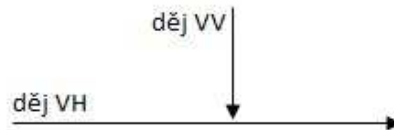
Obrázek 1 Grafické znázornění vztahu S1

2. S2 VV tvoří pozadí kratšímu ději VH ‘*Sit up,*’ *the mullah said to Durrani when they were alone.* (Falconer 2008: 19). („Posaď se“, řekl Mullah Durranimu, když byli sami.)

Obrázek 2 Grafické znázornění vztahu S2

3. S3 Kratší událost se odehraje na pozadí VH *It was lunchtime when the old black jeep rolled into Khong* (Cotterill 2007: 143). (Byl čas oběda, když starý černý džíp přijel do Khongu)

Obrázek 3 Grafické znázornění vztahu S3

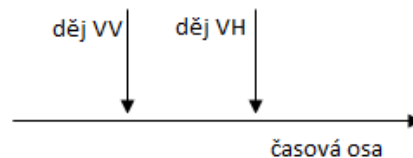
5.2.2 Precedence

Děj VV předchází ději VH.

You'll see me in a completely different light when I tell you what I found out (Cotterill 2007:112). (Uvidíš mě v naprosto jiném světle, jakmile ti řeknu, co jsem zjistil)

Obrázek 4 Grafické znázornění precedence v případě durativních dějů

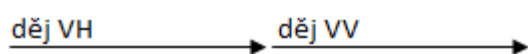

Obrázek 5 Grafické znázornění precedence v případě událostních dějů.

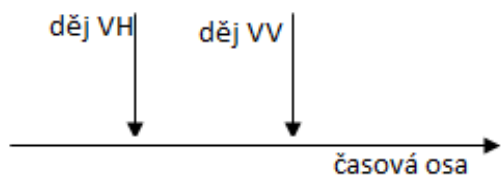
5.2.3 Posteriority

Děj VV následuje po ději VH.

They'd just passed teacher's college when she felt Phosy squeeze her hand (Cotterill 2007:200). (Právě prošli kolem pedagogické fakulty, když cítila, jak Phosy stiskl její ruku.)

Obrázek 6 Grafické znázornění posteriority v případě durativních dějů

Obrázek 7 Grafické znázornění posteriority v případě událostních dějů

PRAKTICKÁ ČÁST

1 Cíle a metodika

Praktická část této bakalářské práce je založena na výzkumu časových vět excerpovaných z textů psaných rodilými mluvčími. Materiály byly vybrány tak, aby reprezentovaly současnou angličtinu napříč funkčními styly. Prameny pro výzkum obsahují materiály reprezentující beletrii, publicistiku i odbornou literaturu, které byly publikovány v posledních 15 letech. Příklady z publicistiky byly vybrány z tištěných novin (*The Daily Telegraph*) a internetových zpráv a článků. Odborná literatura byla vybrána z oblasti společenských věd (*Social Mobility Myths*), historie (*Churchill and Bombing Policy*, *The Chronicle of Seert*) a kultury (*The Cambridge Companion to Debussy*). Umělecký funkční styl zastupuje detektivní román (*Anarchy and Old Dogs*), cestopis (*Long Way Round*) a špionážní román (*Undersea prison*). Mluvený jazyk je zastoupen příklady reprezentujícími přímou řeč.

Z materiálů bylo vypsáno téměř 400 finitních souvětí obsahujících spojku *when*. Část těchto vzorků byla použita v teoretické části k ilustrování různých typů vedlejších vět časových a jejich rysů. Všechny věty byly následně podrobeny výzkumu, nakolik důsledně a jakým způsobem je v nich užíváno slovesných časů k odlišení jednotlivých časových významů této spojky. Kromě slovesných časů bylo určování časových vztahů mezi větami souvětí prováděno i na základě dalších kritérií zmíněných v teoretické části – aspektuálního charakteru anglických slovesných časů, dynamičnosti a statičnosti slovesného děje, teličnosti a ateličnosti verbálních predikátů, komplementace slovesa apod.

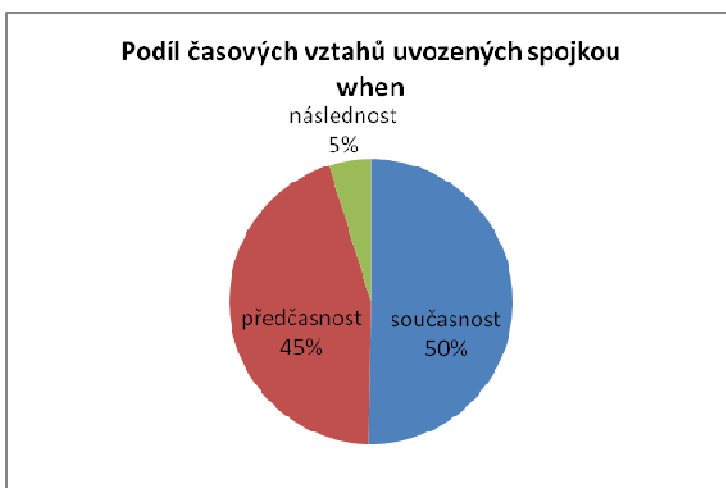
Na základě zjištěného časového vztahu, který vyjadřuje věta vedlejší vzhledem k ději věty hlavní, byly věty zařazeny do následujících tří kategorií: **precedence** (předčasnost), **simultaneity** (současnost), **posteriority** (následnost). V případě časového vztahu současnosti, který se vyznačuje velkou variabilitou svého charakteru, byly věty roztrženy do dalších tří podkategorií. Jednotlivé kategorie byly charakterizovány vlastnostmi exemplárních časových vět.

Časový vztah nebylo vzhledem k vidové neutrálnosti anglického slovesa vždy možné určit jednoznačně. Tento významový rozpor nastal zejména mezi kategoriemi *precedence* x *simultaneity*. Takové příklady jsou uvedeny v závěru praktické části.

2 Poměr časových vztahů uvozených spojkou *when*

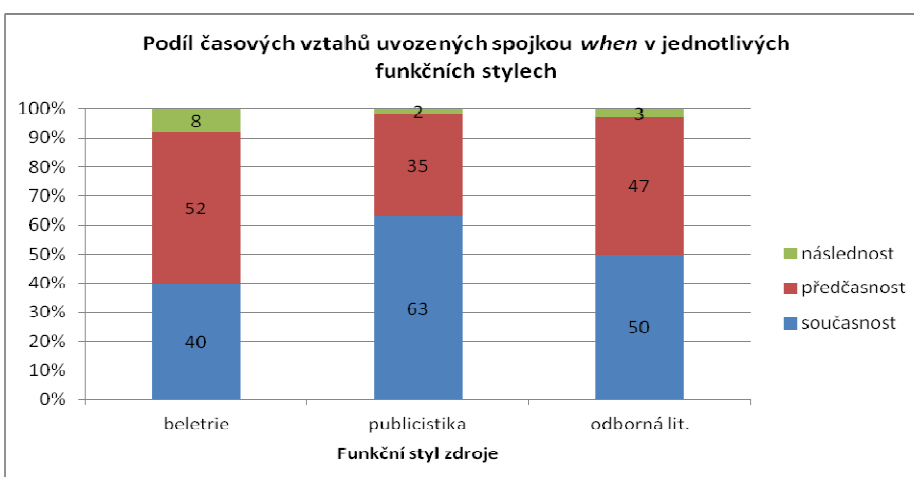
Spojka *when* se prokázala být co do použití neutrální a vyjadřující vztah současnosti, předčasnosti i následnosti. Nejčastěji uvozovala časový vztah současnosti, který tvoří 50% ze sebraných příkladů a předčasnosti, ve 45% příkladů, viz Graf č. 1.

Graf č. 1

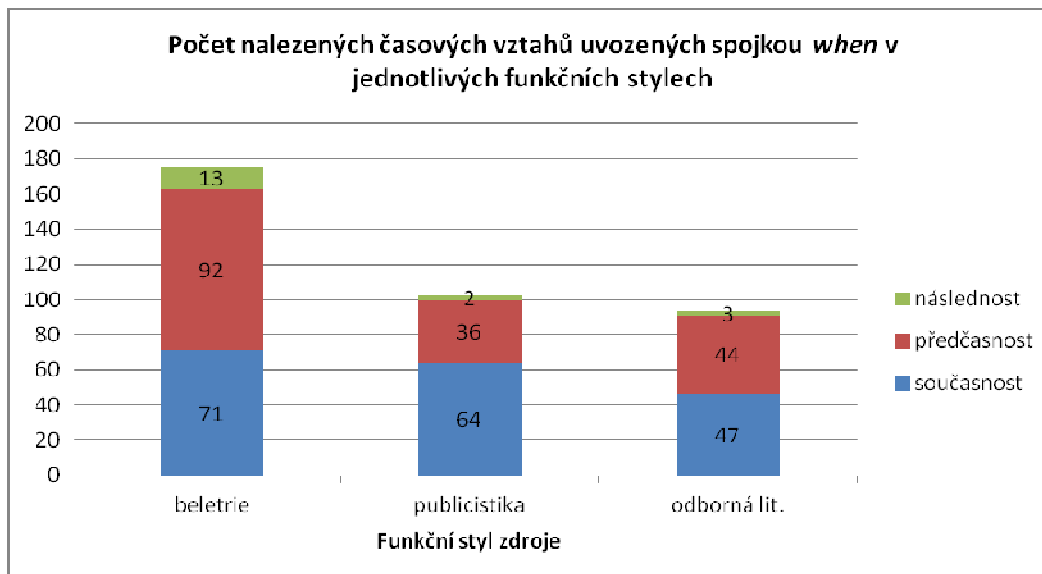

V závislosti na funkčních stylech, ze kterých byly věty excerpovány, uvozovala spojka *when* vztah současnosti nejčastěji v případě publicistického stylu. Vztah předčasnosti převažoval u příkladů vypsanych z beletrie, viz Graf č. 2. Z celkového počtu nasbíraných příkladů figurovala spojka *when* nejčastěji v beletristických materiálech z, nejméně v odborných textech, viz Graf č. 3.

Graf č. 2

Graf č. 3

3 Charakter časových vztahů uvozených spojkou *when*

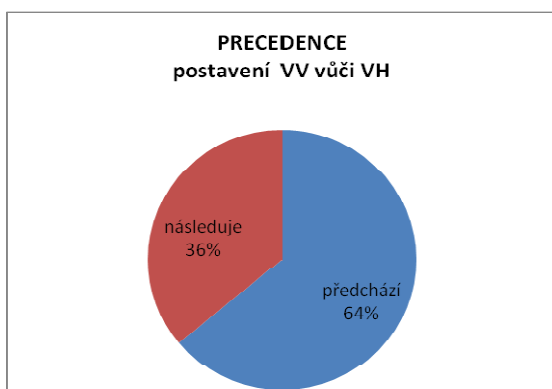
Na základě časových vztahů, které vyjadřují vzhledem k ději věty hlavní, rozdělují vedlejší věty časové na věty značící předčasnost, současnost, a následnost ději VH.

3.2 Precedence

V tomto časovém vztahu, kdy děj VV předchází ději VH, byly věty v souvětí nejčastěji uspořádány podle skutečného časového pořadí událostí, viz Graf č. 3.

When her pronunciation of the letter proved to baffling she put her finger into her throat and mimed for him. (Cotterill 2007: 200). (Když se její výslovnost písmene ukázala být nepochopitelná, dala si prst do krku a zvuk mu napodobila.)

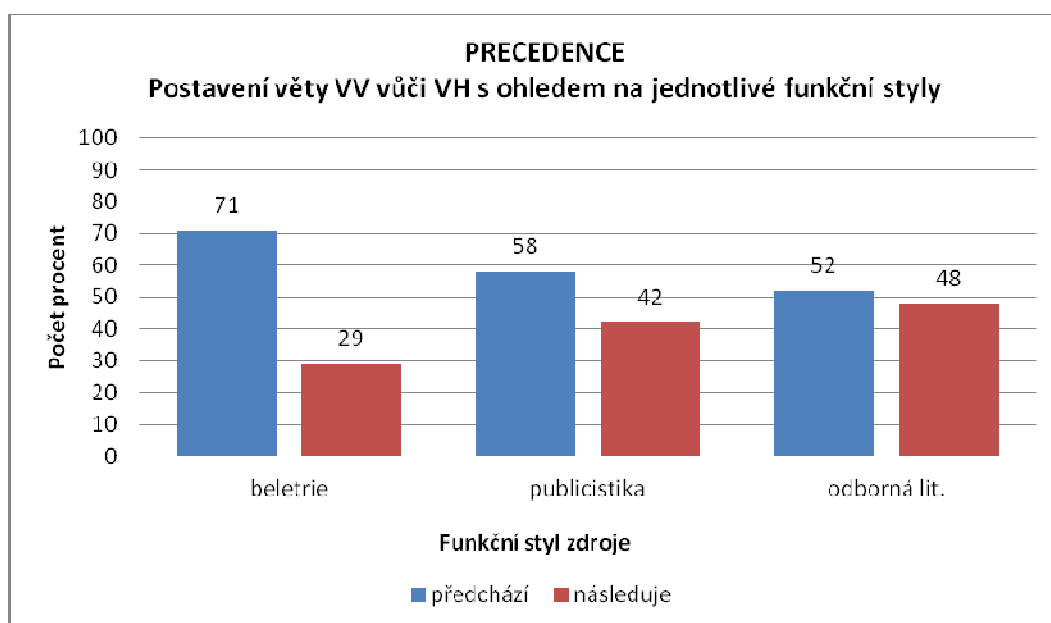
Graf č. 4

Logické pořadí dějů dle času udání bylo nejčastější v případě beletrie, nejméně se projevilo u odborné literatury, viz Graf č. 4. To může být dáno rozdílným charakterem jednotlivých funkčních stylů. **1** V odborné literatuře VV často rozvíjí charakter děje VH, podává nám doplňující informace a stojí tedy častěji až za VH. V beletrii často není potřeba událost vysvětlovat takto logicky.

1 *The OECD also reports that Britain is more fluid than the average when we compare educational levels attained by parents and their children. (Saunders 2010: 19) (OECD rovněž oznamuje, že Británie je více nestabilní než průměr, když porovnáme úroveň vzdělání dosažené rodiči a jejich dětmi.)*

Graf č. 5

V případě vyjadřování předčasného děje vzhledem k ději hlavní byly děje v obou větách souvětí nejčastěji (v 89%) vyjádřeny telickými predikacemi v prostém tvaru, viz Graf č. 5.

When Siri arrived at the police station, he failed to disturb the duty officer from the delicate task of removing chin hairs with a pair of tweezers (Cotterill 2007: 82). (Když Siri dorazil na stanici, nepodařilo se mu vyrušit strážníka ve službě od pečlivého úkolu odstraňování chloupků na bradě pinzetou.)

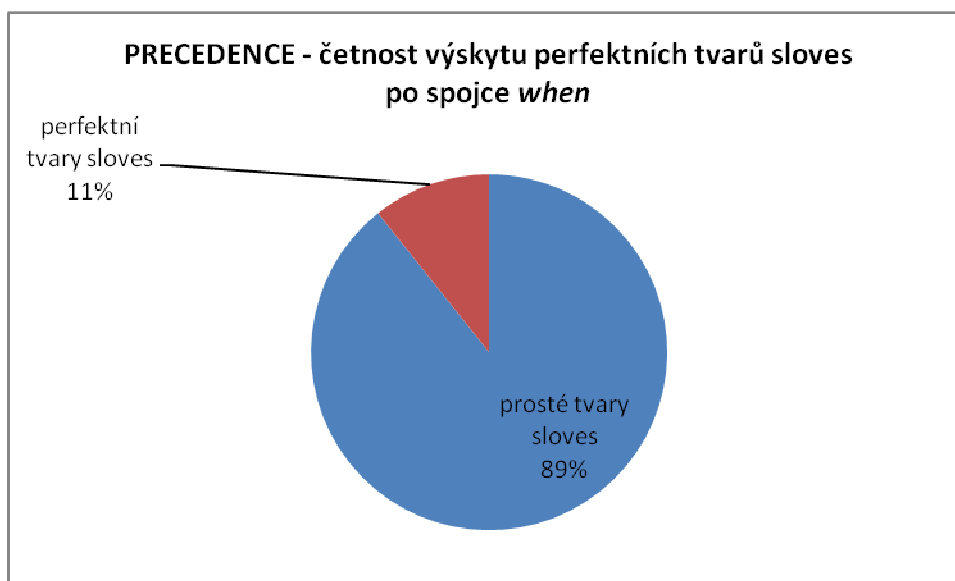
Ve zbylých 11% bylo sloveso v perfektivním tvaru užito za účelem **2** zdůraznění vztahu předčasnosti (ve 4 případech) – v takovém případě je užití perfektivního aspektu fakultativní a může být dáno individuálním stylem autora - nebo **3** k vyjádření dokončeného, a tedy předcházejícího, atelického děje (ve 14 případech) – v tomto případě je pro vyjádření předčasného vztahu užití perfekta obligatorní.

2 *'Charley! What the hell yer doin'?' he bellowed when he'd come to his senses.* (McGregor, Boorman 2004: 10) („Charley! Co to sakra děláš?“ Zařval, když přišel k sobě.)

3 *When the woman had passed Durrani he ran up the street as fast as he could and didn't stop until he found somewhere to hide* (Falconer 2008: 9). (Když žena prošla kolem Durraniho, vyběhl ulici tak rychle jak jen to šlo a nezastavil, dokud nenašel kam se schovat.)

Perfektivní tvar slovesa převažoval v případě, že VV stála v souvětí za VH, ale její děj větě hlavní časově předcházela (ve 12 z 18 případů), viz příklad **2**.

Graf č. 6

3.3 Simultaneity

Vymezení pojmu simultaneity je ze tří zkoumaných časových vztahů nejobtížnější. Časových vztahů, které lze chápat jako současnost, je více typů

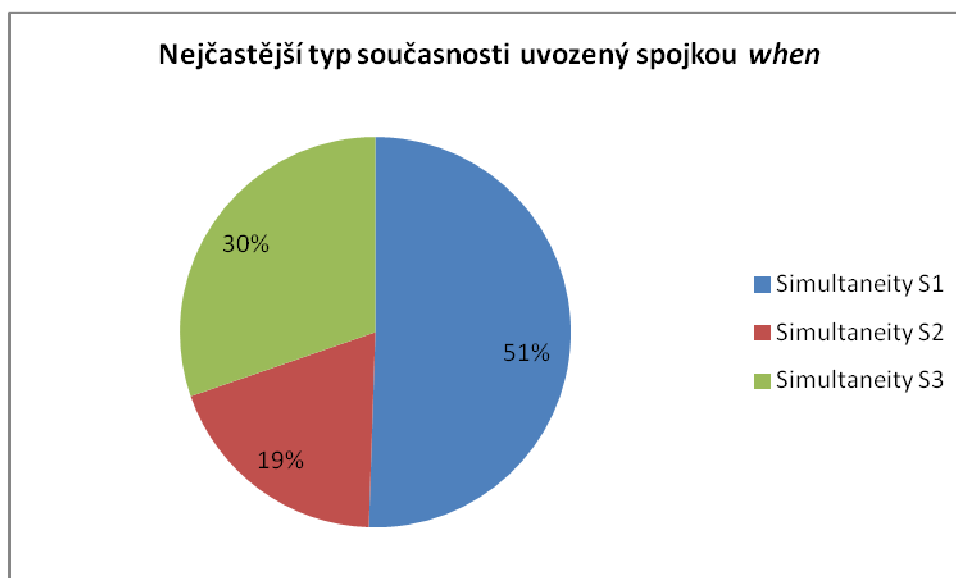
rozdílných vlastností. Proto jsem pro lepší vymezení tohoto pojmu vytvořila 3 podkategorie, popsané již dříve v teoretické části, jež jsem definovala skrze charakteristické vlastnosti tří různých typů současnosti, viz Tabulka 1.

Tabulka 3

SIMULTANEITY	S1	S2	S3
Vztah VH a VV	Děj VV probíhá zároveň s dějem VH	Delší děj VV tvoří pozadí kratšímu ději VH	Kratší děj VV se odehraje na pozadí delšího děje VH
Grafické znázornění vztahu			

Nejvíce zastoupeným typem současnosti v získaných časových souvětích byl vztah S1, jež tvořil polovinu všech příkladů. Nejméně frekventovaný vztah byl potom případ S2, viz Graf č. 6.

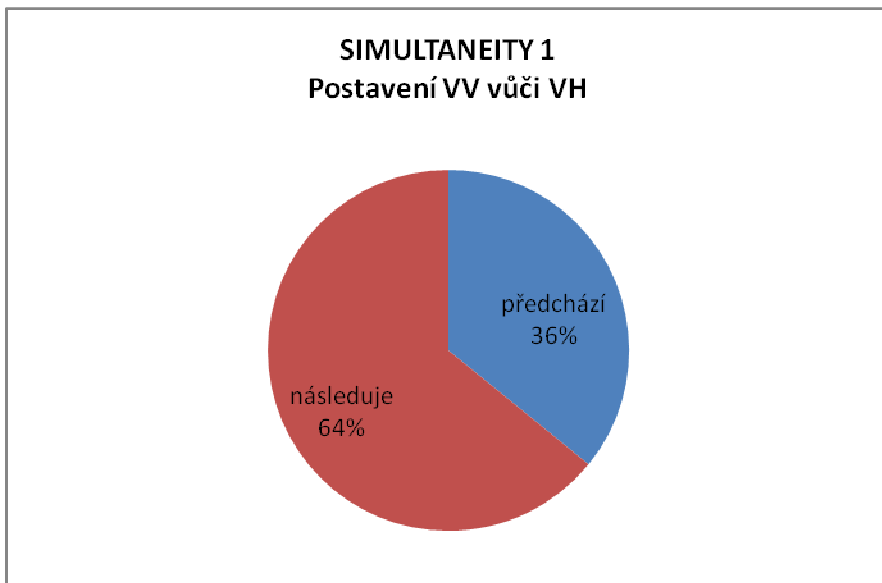
Graf č. 7

3.3.1 Simultaneity typu S1

V tomto případě současnosti se události VV a VH časově překrývají. V 64% případů se VV nacházela v souvětí za VH, viz Graf č. 7.

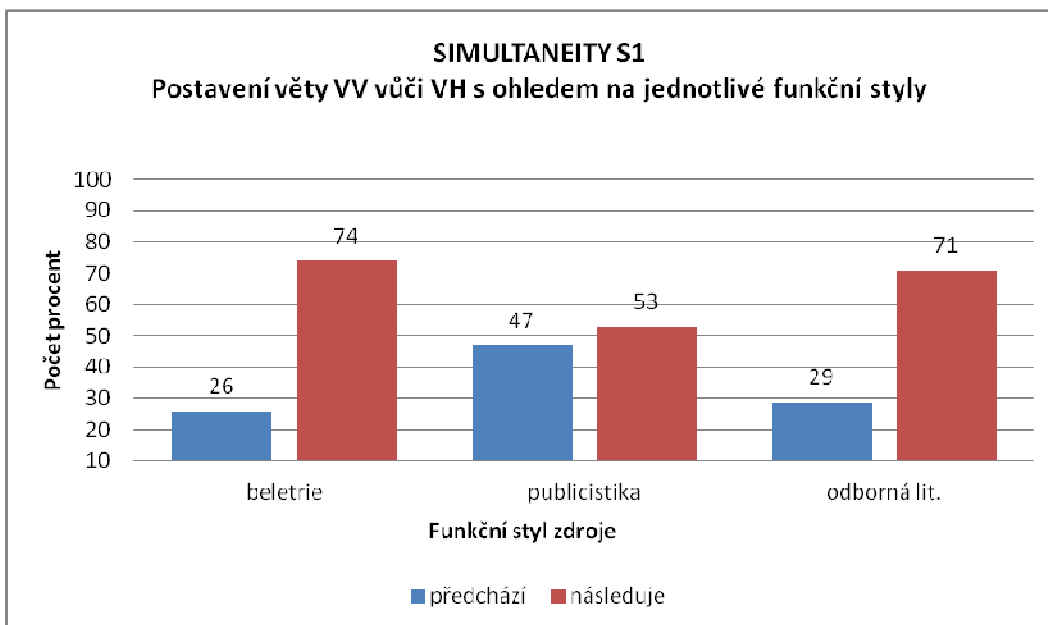
Graf č. 8

Tento případ byl nejčastější u beletrie a odborné literatury, viz Graf č. 8.

The old-timers tell me there was times when there was more bodies than fish (Cotterill 2007: 145). (Pamětníci mi říkají, že byly doby, kdy bylo více lidí než ryb.)

Graf č. 9

Tento typ současnosti byl nejčastější v případech, kdy byly děje VV i VH vyjádřeny atelickými predikacemi v prostém tvaru (86%), viz Graf č. 9.

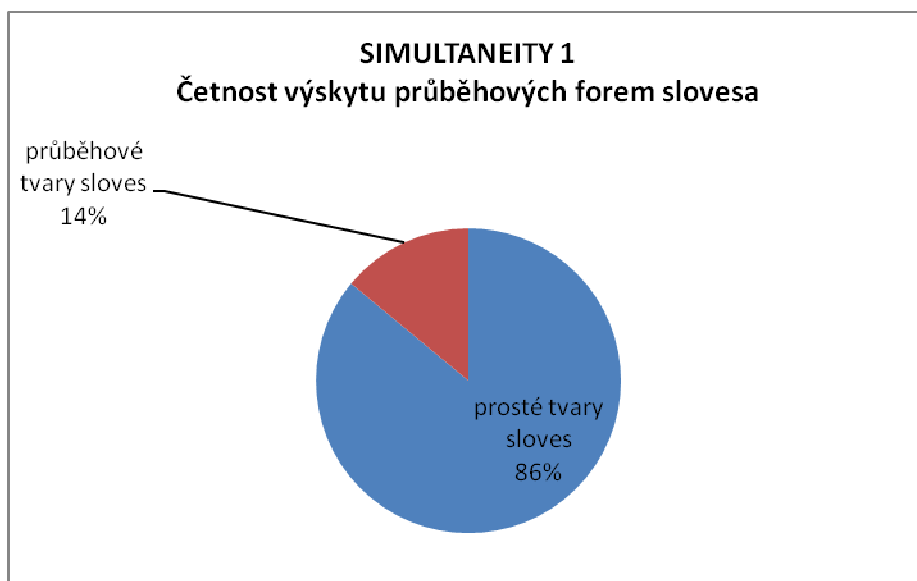
There were times when he felt strangely inadequate beside her (Falconer 2008: 162). (Byly doby, kdy se vedle ní cítil podivně neschopný.)

Ve zbylých 14% byl jeden děj vyjádřen průběhovým tvarem, viz Graf č. 9. Nejčastěji za účelem **1** zdůraznění imperfektivity děje (v 8 případech) – v takovém případě je užití progresivního aspektu fakultativní - nebo **2** k vyjádření současnosti telického děje, (v 5 případech) – v tomto případě je pro vyjádření jednoznačného vztahu současnosti tohoto typu užití progresivního aspektu žádoucí.

1 *The effect was greater when staff were working harder* (TDT, Nov12, 2014: 12). (Účinek byl vyšší, když zaměstnanci tvrdě pracovali.)

2 *When he'd been walking up the stairs from his office on the floor below he hadn't been able to help thinking how this was not just a briefing but a personal assessment* (Falconer 2008: 23). (Když šel nahoru po schodech ze své kanceláře o patro níž, nemohl si pomoci přemýšlet, jak to nebyla jen informativní schůzka ale spíše osobní hodnocení.)

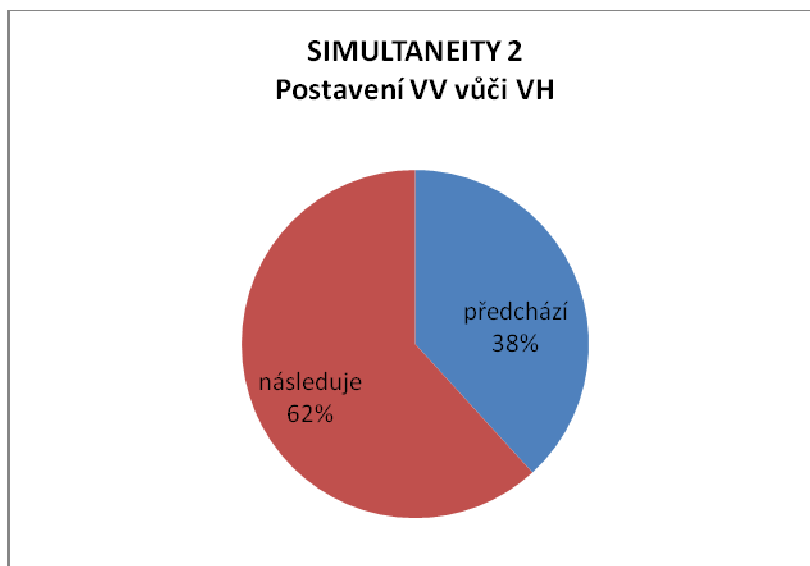
Graf č. 10

3.3.2 Simultaneity typu S2

V tomto typu současnosti tvoří delší děj VV pozadí kratšímu ději VH. Co do postavení, ve většině získaných příkladů následovala VV za VH, viz Graf č. 10.

Graf č. 11

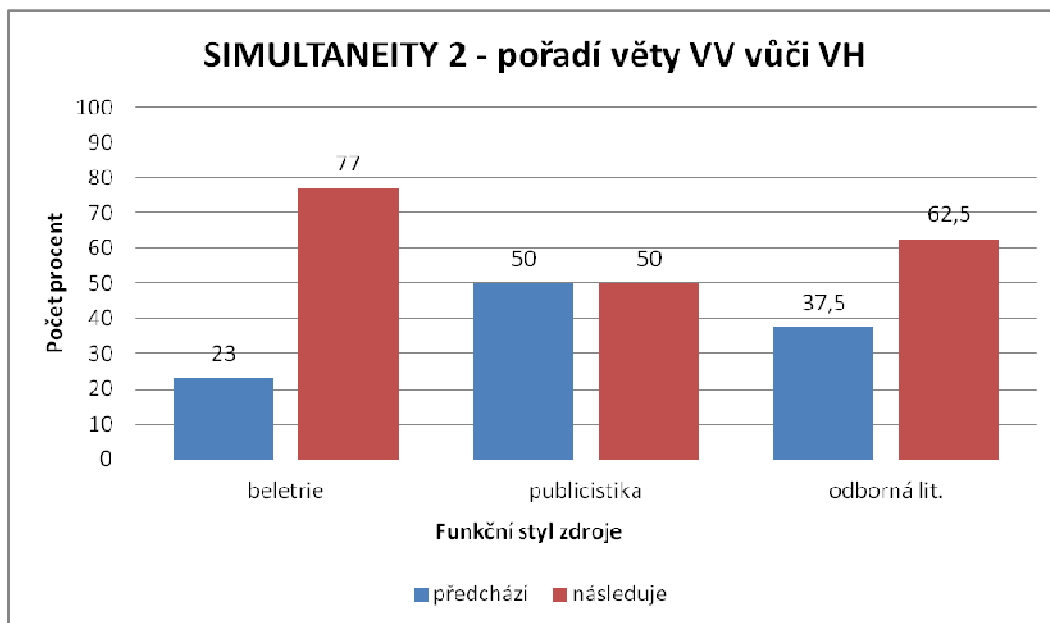

Tento jev byl nejvíc zastoupen v beletristických materiálech, viz Graf č. 11. **1** VH nám podává novou, důležitější informaci, zatímco VV vyjadřuje časové zařazení či okolnosti VH a následuje až za ní. **2** V případě publicistiky byl počet následujících i předcházejících vět vyrovnaný, viz Graf č. 11. Lze to přičítat faktu, že v publicistice jsou okolnosti a časové zařazení hlavního děje pomocí vedlejší věty stejně důležité, jako událost sama.

1 *Mani was an Indian immigrant who had moved to America with his parents when he was five years old* (Falconer 2008: 158). Mani byl indický přistěhovalec, který se přestěhoval do Ameriky s rodiči, když mu bylo pět.

2 *Mae dipped under the mark when she raced four times in Slovenia over a weekend in January.* (TDT, Nov12, 2014: 11) (Mae se propadla pod vyznačenou značku když čtyřikrát závodila ve Slovinsku během jednoho lednového víkendu.)

Graf č. 12

Tento typ současnosti nastává nejčastěji, pokud je děj VV vyjádřen atelickým slovesem v prostém tvaru a událost HV je popsána telickým slovesem v prostém tvaru, viz Graf č. 12.

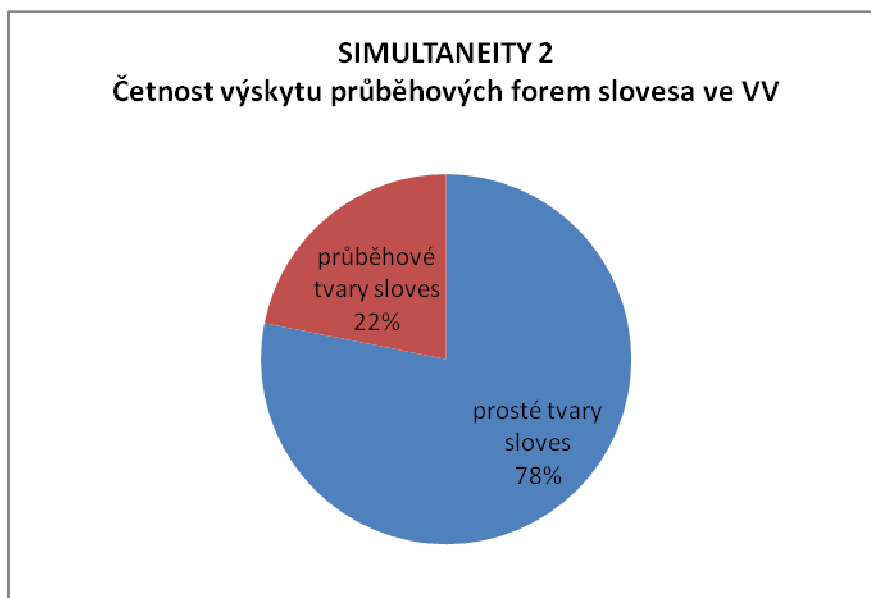
When he was 17, he created a puzzle for a competition run by the London Evening News (TDT, May23, 2014). (Když mu bylo 17, vytvořil hádanku pro soutěž otištěnou London Evening News.)

Vedlejší věty vyjadřující současnost typu S2 však obsahovaly i průběhový tvar slovesa, viz Graf č. 12. Bývá to z obdobných důvodů popsanych v případě současnosti typu S1 – **3** zdůraznění imperfektivy děje (ve 2 případech) **4** k vyjádření současnosti telického děje (v 5 případech).

3 *'I found it when I was snoopin' around one day'* (Falconer 2008: 195). (Našel jsem to, když jsem jednoho dne slídl kolem.)

4 *Back in the 1980's, when the band was building its reputation, every tour seemed to come with its own moral sponsor - Amnesty International, Nelson Mandela, Greenpeace.* (Traub: 2005) (Zpět do 80. let, kdy kapela budovala svou reputaci, každé turné se zdálo přijít s vlastním morálním sponzorem - Amnesty International, Nelson Mandela, Greenpeace.)

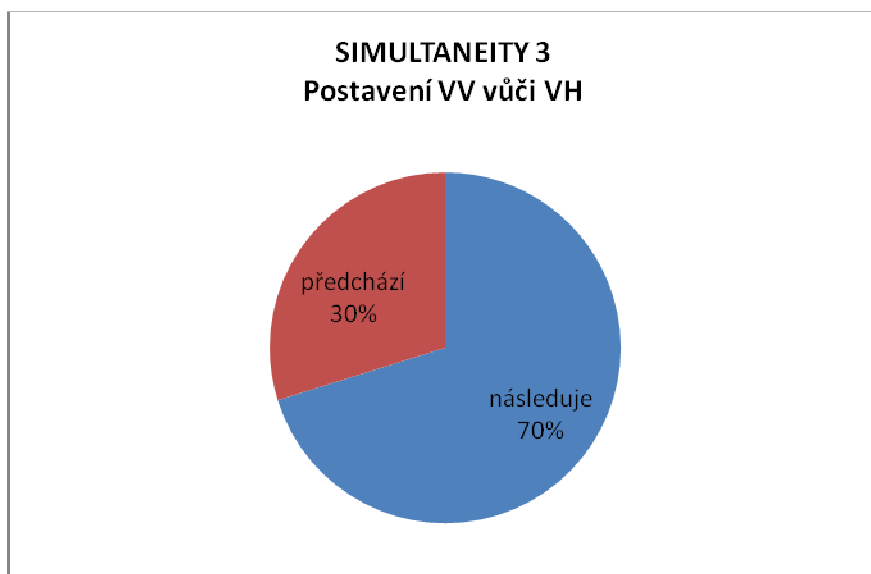
Graf č. 13

3.3.3 Simultaneity typu S3

V tomto typu současnosti tvoří delší děj VH pozadí kratšímu ději VV. V téměř ¾ případů VH tvoří první část souvětí, viz Graf č. 13.

Graf č. 14

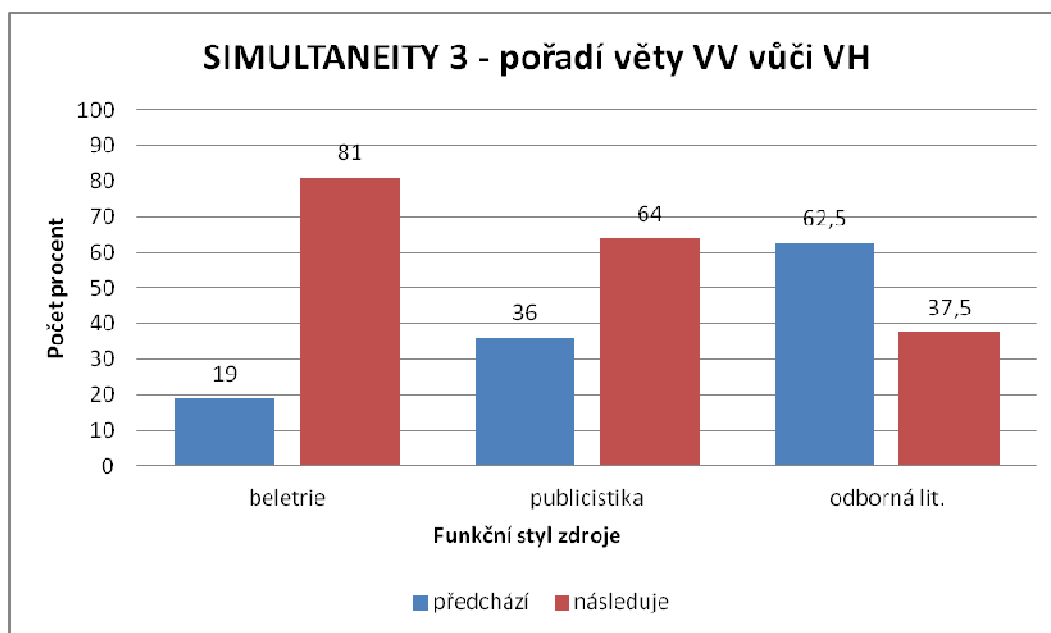
Tento jev byl znovu nejvíce zastoupen v beletristických materiálech, stejně jako v případech současnosti typu S1 a S2, viz Graf č. 14. Pokud kratší děj VV 1 vstupuje

do okolností popsaných větou hlavní a zároveň VV následuje za větou hlavní, zvyšuje to dramatickosti situace, což může být v případě beletrie žádoucí. **2** Naproti tomu v odborném stylu VV častěji předchází před VH. Důvodem může být přesný opak – odborná literatura volí logický sled událostí a na prvním místě sděluje podstatnější informaci a poté doplní rozvíjející informace.

1 Stratton was running up the broad tunnel from the scrubber room when the klaxons first sounded (Falconer 2008: 178). (Stratton běžel nahoru širokou podzemní chodbou z čistící místnosti, když poprvé zazněla siréna.)

2 But when the BCS children reached the same age, just 12 years later, 37 per cent of those from the richest families had degrees, while the proportion from poorer families had barely altered. (Saunders 2010: 40) (Ale když BCS děti dosáhly stejného věku, o 12 let později, 37 procent těch z nejbohatších rodin mělo titul, zatímco procento z chudších rodin se sotva změnilo.)

Graf č. 15

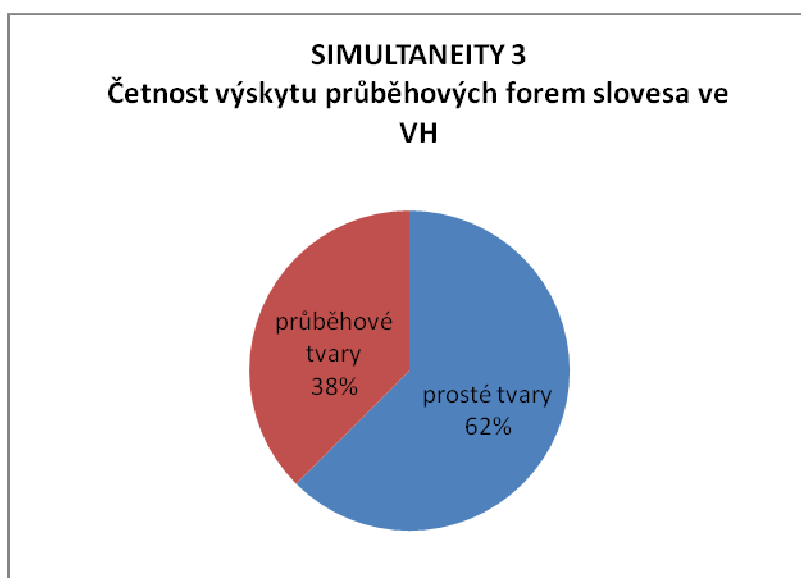
Příklady reprezentující tento typ současnosti nejčastěji obsahují **3** ve VH atelickou predikaci v prostém tvaru a kratší děj VV je vyjádřen telickou predikací v prostém tvaru (62%), viz Graf č. 15., **4** zároveň se však v tomto typu současnosti

v porovnání s S1 a S2 nejvíce uplatňuje progresivní aspekt – a to v průběhových časech vyskytujících se ve VH (38%), viz tamtéž.

3 *I wanted to capture it, somehow hold on to it and take a part of it when we began the long journey home* (McGregor, Boorman 2004: 1). (Chtěl jsem to zachytit, nějak to udržet a vzít si kousek s sebou, když jsme začali tu dlouhou cestu domů.)

4 *Siri was just completing Civilai's medical certificate when Phosy stopped by the morgue.* (Cotterill 2007: 69) (Siri právě vyplňoval Civilaiovu lékařskou zprávu, když Phosy zastavil u márnice.)

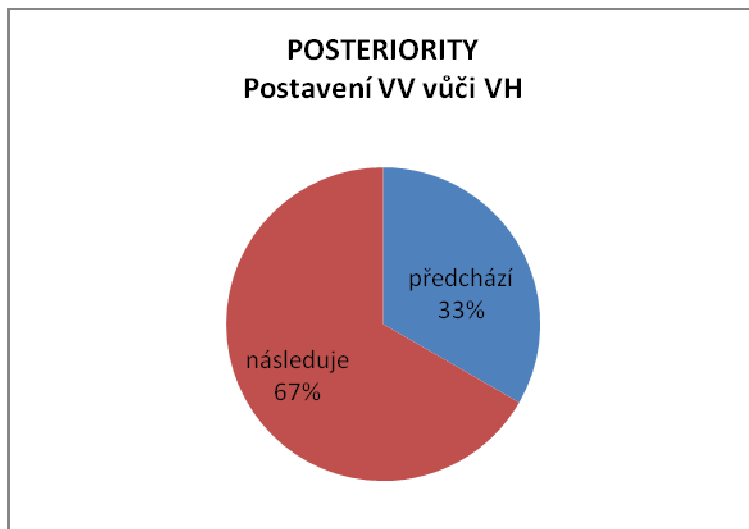
Graf č. 16

3.4 Posteriority

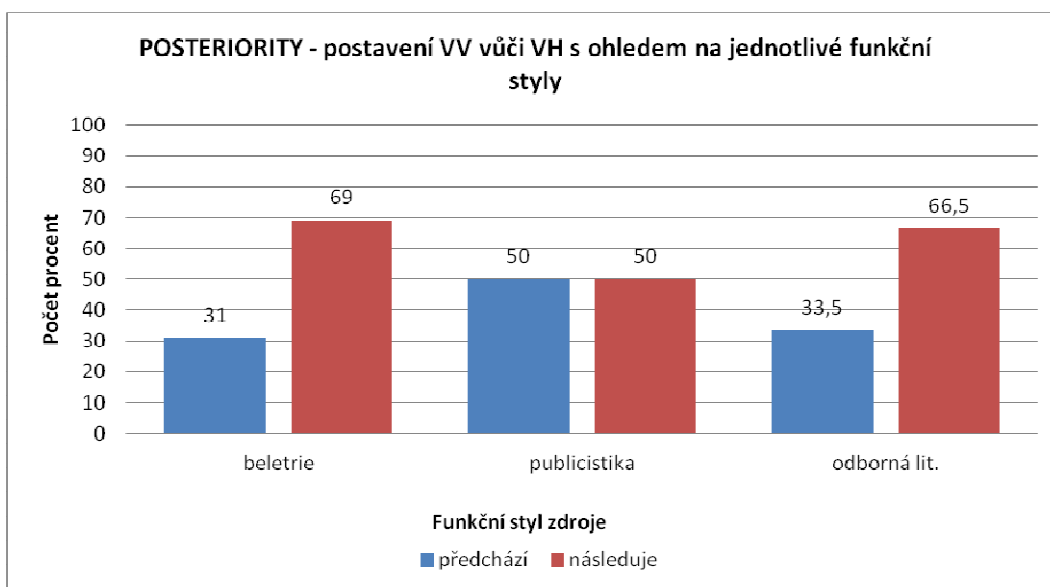
Z velmi omezeného množství příkladů, které vyjadřují vztah následnosti věty VV vůči VH vyplývá, že je tento vztah ze tří popsaných nejvzácnější, viz Graf č. 1. Spojka *when* v tomto případě uvozuje VV, jenž je svým dějem následná ději VH.

Graf č. 17

Ve 2/3 případů VV stála v souvětí až za VH (viz Graf č. 16) a to zejména v případě beletrie a odborné literatury. V publicistickém stylu byl tento poměr vyrovnaný, viz Graf č. 17.

Graf č. 18

Vyjádření následnosti má různý charakter – **1** Věta hlavní obsahuje perfektní tvar slovesa a vyjadřuje tak ukončený děj předcházející ději VV **2** Následnost děje VV je určena specifickými prostředky pro vyjádření následnosti **3** Následnost vyplývá z celkové sémantiky souvětí.

1 *When Stratton looked back towards the security vessel it had turned its flank to them and was still holding its position.* (Falconer 2008: 54) (Když se Stratton podíval zpátky na plavidlo ostrahy, otočilo se na ně bokem a bylo stále na stejném místě.)

2 *The thought no sooner entered his head when it was brushed aside* (Falconer 2008: 52). (Sotva ho ta myšlenka napadla, když byla zamítnuta.)

3 *He turned around to face the docking hatch when, to his utter amazement, a stream of bubbles began to escape from around its edges and it slowly opened.* (Falconer 2008: 96) Otočil se čelem k poklopu na mole když, k jeho naprostému úžasu, po jeho okrajích začal unikat proud bublinek a pomalu se otevřel.

4 Dvojí možnost interpretace časových vztahů

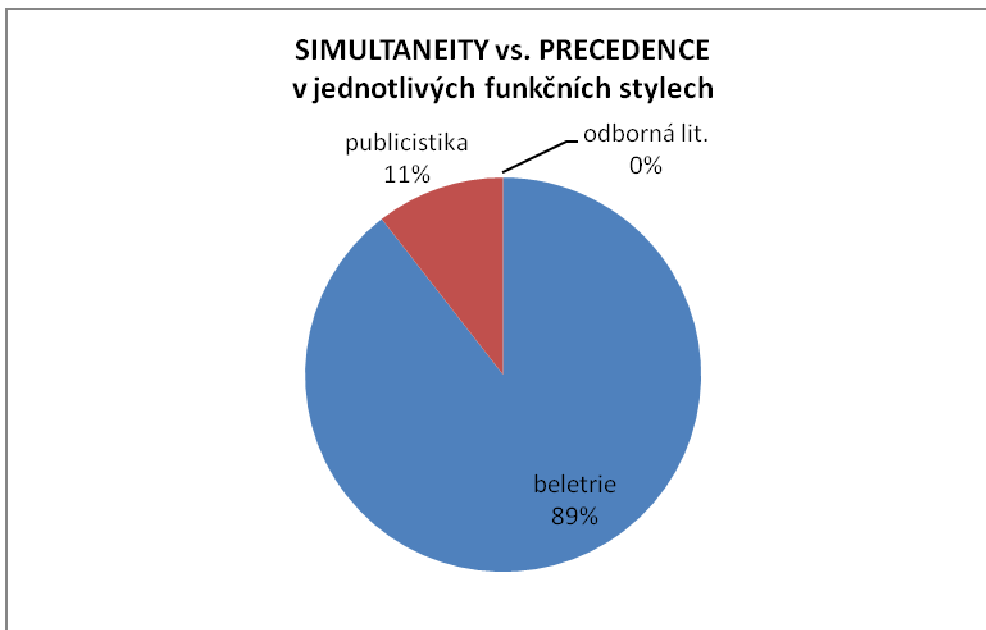
4.1 Simultaneity vs precedence

Následující slovesné děje připouštějí v důsledku vidové neutrálnosti anglického slovesa jak současnou, tak postupnou interpretaci.

So when I looked through Buchan's window in Perth that day, it suddenly all made sense to me (McGregor, Brooman 2004: 11). Takže když jsem se toho dne díval/podíval skrz Buchanovo okno v Perthu, všechno mi najednou dávalo smysl.

Tento jev se vyskytoval pouze v příkladech z beletrie a v omezeném množství u publicistiky, v odborných textech nebyl v rámci toho výzkumu nalezen vůbec, viz Graf č. 18. Z toho lze vyvodit závěr, že při psaní odborných textů je předložení dějů čtenáři jako jednoznačně interpretovatelných důležitější než v případě beletrie a publicistiky, která má vzhledem k malému podílu rovněž tendenci vyjadřovat časové vztahy jednoznačně.

Graf č. 19

1. He had very few words of encouragement, particularly when he saw (*viděl, uviděl*) our proposed route (McGregor, Brooman 2004: 43).
2. When I saw (*viděl, uviděl*) it I realised the building was a hotel after all and Roman had simply been encredibly nice (McGregor, Brooman 2004: 91).
3. And in Mongolia, as everywhere else, we heard the same refrain when we asked (*ptali, zeptali*) about Siberia: (McGregor, Brooman 2004: 119).
4. Riding at a 45-degree tilt, the only relief came when we passed (*předjeli, předjížděli*) trucks (McGregor, Brooman 2004: 135).
5. The only downer came when we passed a car crash (*minuli, míjeli*)
6. They both looked up when they heard (*uslyšeli, slyšeli*) the splashing of oars (Cotterill 2007: 119).
7. When she turned back (*obrátila, obracela*) into the house he squeezed her bottom (Cotterill 2007: 167).
8. I saw him again when we moved (*přestěhovali, stěhovali*) to Vientiane in '75 (Cotterill 2007: 175).

9. The Merlin banked easily when it neared (*přiblížil, blížil*) the craggy hills, the highest crest a thousand feet above them. Instead of climbing the craft remained at the same height and changed direction once again to fly parallel with the range (Falconer 2008: 3).
10. To be honest, when I read (*přečetl, četl*) the request from London I was unsure quite how to approach it (Falconer 2008: 37).
11. When no reply came (*nepřišla, nepřicházela*) the controllers looked at each other, unsure what to make of the lack of response (Falconer 2008: 90).
12. When Stratton went out (*odešel, šel*) of sight Gann ignored the other monitors and concentrated on his thoughts (Falconer 2008: 119).
13. When she read (*přečetla, četla*) Christine's resumé she demanded that the agent should be fast-tracked to the residence immediately (Falconer 2008: 132).
14. The First Lady showed her grit when she looked (*podívala, dívala*) at Christine with an expression of stone-cold malevolence (Falconer 2008: 132).
15. When I heard (*uslyšel, slyšel*) the feds were sending an agent down here I assumed it was to spy on us and the pricks who run this place (Falconer 2008: 146).
16. Gann only began (*začal, začínal*) to accept Mani when the Indian assured him that he had no time for Muslims (Falconer 2008: 158).
17. When the Rolling Stones started (*začali, začínali*) touring in the early Sixties, the total outlay stretched to a Transit van or two, crewed by a handful of roadies. (TDT, Nov11, 2014: 29)
18. When Bono called (*zavolal, volal*) from his house on the Riviera in early September, he said: (Traub 2005)

4.2 Simultaneity type 1 vs simultaneity type 3

Následující děje lze chápat jako a) probíhající souběžně po delší dobu, b) kratší děj VV vstupuje do delšího děje VH.

1. I was looking at it when Charley phoned (*volal, zavolal*) (McGregor, Brooman 2004: 26).
2. He knew his friend was only pretending to sleep when he climbed (*vylezl, lezl*) onto the creaking bed, but something told him he was better off joining the charade (Cotterill 2007: 153).
3. He was referring to Chairman Mao's Little Red Book for suitable similes when a most unexpected guest walked into (*vešel, vcházel*) the room (Cotterill 2007: 241).

Tento typ dvojí interpretace současnosti se vyskytoval pouze u příkladů excerpovaných z beletrie.

4.3 Simultaneity type 1 vs simultaneity type 2

Následující věty připouštějí interpretaci a) děje VV i VH probíhají souběžně po delší dobu, b) kratší děj VH vstupuje do delšího děje VV.

1. 'Made (*udělal, dělal*) my first atomic bomb when I was twenty' (Falconer 2008: 117).
2. When blood trickled from her lips and down the side of her mouth he knew (*věděl, pochopil*) she would never talk to him again (Falconer 2008: 8).

Oba uvedené příklady byly získány z uměleckého funkčního stylu.

Závěr

Jak z nasbíraných dat vyplývá, při výzkumu byly sesbírány věty zastupující všechny druhy časových vztahů, které mohou v časových větách uvedených spojkou *when* nastat – předčasnost, současnost i následnost. Tyto vztahy byly na základě exemplárních příkladů popsány a kvantifikovány. K vymezení pojmu současnosti bylo užito třech podkategorií, které se ukázaly být velmi užitečné. I tak však někdy bylo obtížné vztah současnosti přesně určit, což souvisí s problémem vymezení co přesně je současnost-přítomnost, jak dlouho trvá okamžik a nakolik např. některá statická slovesa přesahují rámec přítomnosti.

Nejčastěji spojka *when* uváděla právě vztah současnosti. Jak vyplývá z omezeného množství příkladů vyjadřujících vztah následnosti, je tento časový vztah vedlejší věty vzhledem k větě hlavní nejméně častý. Nejvíce se vedlejší věty časové se spojkou *when* vyskytovaly v beletristických textech, a to přibližně dvakrát více než v publicistice a odborné literatuře. Tento výsledek však může být ovlivněn charakterem zdrojové literatury. Při vyjadřování předčasnosti bylo prokázáno, že u sloves, kde je pro jednoznačnou interpretaci děje jako předčasného (ukončeného) obligatorní perfektivní forma slovesa si angličtina často vystačila s prostou formou. Angličtina tak nemá potřebu vyjádřit vždy časový vztah jednoznačně a to zejména v případě beletristických textů. Čeština se naopak při překladu takových vět na základě vidové morfologie slovesa musí rozhodnout, zda děj předloží jako dokonavý, nebo nedokonavý.

Základním problémem při určování časových vztahů bylo určit, na základě jakých znaků lze nasbírané věty zařadit do jednotlivých kategorií. Ukázalo se, že slovesný čas, jenž byl hlavním předmětem výzkumu, k tomu ne vždy stačí. Často je vztah určen až na základě lexikálních prostředků, z nichž nejvýraznější byly následující dvě skupiny – příslovce, přídavná a podstatná jména vyjadřující čas (např. fráze *no sooner...when*) a zejména sémantická náplň slovesa. Zatímco k vyjádření nedokončeného děje je v případě některých sloves nutností užít je v progresivním tvaru (slovesa telická) - *Siri was just completing Civilai's medical certificate when Phosy stopped by the morgue* (Cotterill 2007: 69) (Siri právě vyplňoval Civilaiovu lékařskou zprávu, když Phosy zastavil u márnice.), jiná

vyjadřují durativní děj i když se vyskytují v prostém tvaru (slovesa atelická) - *When blood trickled from her lips and down the side of her mouth he knew she would never talk to him again* (Falconer 2008: 8). (Když krev stékala z jejích rtů a po straně jejích úst uvědomil si, že už s ním nikdy nebude mluvit.) Teličnost a ateličnost však není inherentním rysem slovesa, ale mění se v závislosti na komplementaci slovesa předmětem, adverbialní částicí apod. Přesto však není vždy možné interpretovat děj jako jednoznačně telický nebo atelický, jak bylo dokázáno ve čtvrté kapitole praktické části a jak ilustruje i výše zmíněný příklad (sloveso *knew* zde lze přeložit jako *pochopil, uvědomil si* nebo *věděl*).

Určit časový význam bylo dále těžší v případě vět, kdy se časový význam prolínal s jiným (podmínkovým, příčinným apod.), neboť u takových vět nejde primárně o vyjádření příslovečného určení času VH ale o vyjádření okolností a podmínek, za jakých nastane děj VH.

Summary

As the gathered data show, clauses representing all the types of possible time relations introduced by the conjunction *when* were collected during the investigation – precedence, simultaneity and posteriority. These relations were described and quantified on the basis of exemplary clauses. Three subcategories of simultaneity were created for better specification of the relation of simultaneity, which proved to be very useful. However, there were situations when it was difficult to determine the relation of simultaneity precisely. It was related to the problem of a determination of the presence. What exactly is the presence, how long does a moment last and to what extent some static verbs extend beyond their present meaning.

The conjunction *when* introduced mostly the relation of simultaneity. The limited amount of clauses expressing the relation of posteriority shows that this relation of dependent clause to the main clause is the least frequent. Most temporal clauses with the conjunction *when* occurred in a fiction style, about twice as much as in journalism and academic writing. This result may be influenced by the nature of the source material.

The investigation has shown that the perfect forms of verbs are not necessarily used to denote precedence, even if a verb requires perfect form to denote prior and finished action unambiguously. In English, the unambiguous interpretation of time relation is not considered necessary, particularly in the case of a fiction style. When translating these sentences into Czech, on the other hand, we encounter a problem because due to formal character of the Czech verbs we have to decide whether to present the event as perfective or imperfective.

The basic problem in determining the temporal relations was the definition of the characteristic features that lay the foundations of the three categories. It has been shown, that it is not only through the use of tense itself. The relation is often determined only on the basis of lexical means, the most prominent were the two following groups – adverbs, adjectives and nouns of time (e.g. the phrase *no sooner...when*) and particularly the semantic content of a verb.

Whereas some verbs require the progressive form to denote imperfectivity (atelic verbs) *Siri was just **completing** Civilai's medical certificate when Phosy stopped by the morgue* (Cotterill 2007: 69), other express duration even if they occur in simple form (telic verbs) *When blood **trickled** from her lips and down the side of her mouth he knew she would never talk to him again* (Falconer 2008: 8). The telicity and atelicity is not an inherent feature of an English verb, but it changes with complementation of the verb by object, adverbial particle etc. However, it is not always possible to interpret an event as unambiguously telic or atelic, which has been shown in the fourth chapter of the practical part.

Bibliografie

BIBER, D. et al. (1999) *Longman grammar of spoken and written English*.

London: Longman

BREITHUTOVÁ, H. (1968) *The function of tenses used in modern English temporal clauses* [online]. BSE, Volume 7, Brno. [cit. 2014-05-20] Available at:

http://www.phil.muni.cz/plonedata/wkaa/BSE/BSE_1968-07_Scan/BSE_07_05.pdf

COMRIE, B. (1976) *Aspect: an introduction to the study of verbal aspect and related problems*. Cambridge: CUP

COSTA, F. and BRANCO, A. (2012) *Backshift and Tense Decomposition* [online]. In: *Proceedings of the 19th International Conference on Head-Driven Phrase Structure Grammar*. Ed. Muller, S. Stanford, CA: CSLI Publications, pp. 86–106 [cit. 2014-12-05] Available at:

<http://web.stanford.edu/group/cslipublications/cslipublications/HPSG/2012/costa-branco.pdf>

CRYSTAL, D. (2004) *Rediscover Grammar*. Harlow: Longman

DOWNING, A. and LOCKE, P. (2006) *English grammar: A University Course*. Second edition. Oxford: Routledge

DUŠKOVÁ, L. (1994) *Mluvnice současné angličtiny na pozadí češtiny*. Praha: Academia

HEWINGS, M. (2005) *Advanced Grammar in Use: Second edition*. Cambridge: CUP

CHUDOMELOVÁ, V. a MATĚJŮ, K. (2008) *Maturitní otázky: Český jazyk*. Praha: Fragment

JACOBS, R.A. (1995) *English syntax: A Grammar for English Language Professionals*. Oxford: OUP

KORTMANN, B. (1991) *The triad Tense-Aspect-Aktionsart: Problems and possible solutions* [online]. In: Perspectives on aspect and Aktionsart. Bruxelles: Ed. de l'Univ. de Bruxelles, pp. [9]– 27 [cit. 2014-11-10] Available at: http://www.freidok.uni-freiburg.de/volltexte/5207/pdf/Kortmann_Tense_Aspect_Aktionsart.pdf

LEBEDOVÁ, S. (1980) *K ztrátě obouvidovosti u sloves cizího původu v současné češtině* [online]. In: Slovo a slovesnost, ročník 41, číslo 4, str. 279-285. [cit. 2014-12-5] Dostupné na: <http://sas.ujc.cas.cz/archiv.php?art=2705>

LEECH, G. and SVARTVIK, J. (1975) *A Communicative Grammar of English*. London: Longman

MICHAELIS, L. (2006) *Time and Tense*. In: *The Handbook of English Linguistics* [online]. B. Aarts and A. MacMahon. Oxford: Blackwell. pp. 220-234. [cit. 2014-05-12] Available at: http://www.colorado.edu/linguistics/courses/LAM7430/LING7430_Aspect_07/MichaelistenseHEL.pdf

PINON, Ch. (1997) *Achievements in an Event Semantics* [online]. In: *SALT VII*, pp. 276-293 New York: Cornell University. [cit. 2014-10-20] Available at: <http://elanguage.net/journals/salt/article/viewFile/7.276/1669>

QUIRK, R. and Greenbaum, S. (1973) *A university grammar of English*. Harlow: Longman

QUIRK, R. at al (1985) *A Comprehensive Grammar of the English Language*.
London: Longman

REICHENBACH, H. (1947) *The Tenses of Verbs*. In: *Elements of Symbolic Logic*[online]. Reichenbach, H. New York: Macmillan, pp. 71-78. [cit. 2014-10-20]. Available at: <http://darczynski.com/sheffield/tsie/Reichenbach%20-%20tenses%20of%20verbs.pdf>

ROTHSTEIN, S. (2004) *Verb Classes and Aspectual Classification*. In: *Structuring Events: A Study in the Semantics of Lexical Aspect*. Rothstein, S. Oxford: Blackwell Publishing Ltd.

SOARS, J. and SOARS L. (2001) *New Headway English Course Intermediate*.
Oxford: OUP

SOCHROVÁ, M. (2009) *Český jazyk v kostce pro SŠ*. Praha: Fragment

VENDLER, Z. (1957) *Verbs and Times* [online]. In: *The Philosophical Review*,
Volume 66, No. 2., pp. 143-160. New York: Cornell University. [cit. 2014-05-10].
Available at: <http://semantics.uchicago.edu/scalarchange/vendler57.pdf>

Prameny pro výzkum

Beletrie

COTTERILL, C. (2007) *Anarchy and Old Dogs*. New York: Soho Press

FALCONER, D. (2008) *Undersea Prison*. London: Sphere

MCGREGOR, E. and BOORMAN, Ch. (2004) *Long Way Round: Chasing Shadows Across the World*. New York: Atria Books

Publicistika

BURNSIDE, S. (2014) *It's the ideology, stupid! Australians aren't as pragmatic as we think*. The Guardian, Thursday 3 July. Available at:

<http://www.theguardian.com/commentisfree/2014/jul/03/its-the-ideology-stupid-australians-arent-as-pragmatic-as-we-think>

GROSJEAN, F. (2014) *The American jazz musician who saved my life*. The Guardian, Saturday 6 December. Available at:

<http://www.theguardian.com/lifeandstyle/2014/dec/06/the-american-jazz-musician-who-saved-my-life>

LANCHESTER, J. (2013) *The Snowden files: why the British public should be worried about GCHQ*. The Guardian, Thurs 3 October. Available at:

<http://www.theguardian.com/world/2013/oct/03/edward-snowden-files-john-lanchester>

MILLWARD, D. (2014) *Man reunited stolen car after 33 years*. The Daily Telegraph, Thursday 26 June. Available at:

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/northamerica/usa/10928221/Man-reunited-with-stolen-car-after-33-years.html>

MOHAMMADI, D. (2014) *You can't detox your body. It's a myth. So how do you get healthy?* The Observer, Friday 5 December. Available at:

<http://www.theguardian.com/lifeandstyle/2014/dec/05/detox-myth-health-diet-science-ignorance>

The Daily Telegraph, Wednesday 5 November, 2014

The Daily Telegraph, Wednesday 12 November, 2014

The Telegraph Gardening, Saturday 8 November, 2014

TRAUB, J. (2005) *The Statesman*. New York Times, Sunday 18 September .

Available at:

<http://www.nytimes.com/2005/09/18/magazine/18bono.html?pagewanted=all&module=Search&mabReward=relbias%3Ar%2C%7B%22%22%3A%22RI%3A14%22%7D>

RHODES, Ch. (2006) *25 000 Tommorrow*. The Daily Telegraph, Tuesday 23 May.

Available at: <http://www.telegraph.co.uk/culture/3652606/25000-tomorrow.html>

ROYLANCE, D. (2012) *Poll shows students are thinking about career earlier*.

The Guardian. Tuesday 6 March. Available at:

<http://careers.theguardian.com/careers-blog/degrees-students-think-about-careers>

Odborná literatura

CAIN, P.J. and HOPKINS, A.G. (1987) *Gentlemanly Capitalism and British Expansion Overseas II: New Imperialism, 1850-1945*. In: *The Economic History Review: New Series*, Vol. 40, No.1, pp. 1-26.

GILBERT, M. (2005) *Churchill and Bombing Policy* [online]. Fifth Churchill Centre Lecture, Washington, D.C., 18 October 2005. [cit 2014-09-20] Available at:

https://www.winstonchurchill.org/images/pdfs/for_educators/Gilbert%20TCC%20Lecture%20CHURCHILL%20AND%20BOMBING%20POLICY.pdf

SAUNDERS, P. (2010) *Social Mobility Myths* [online]. London: Civitas. [cit. 2014-09-10] Available at:
<http://www.civitas.org.uk/pdf/SocialMobilityJUNE2010.pdf>

TREZISE, S. (2003) *The Cambridge Companion to Debussy*. Cambridge: CUP

WOOD, P. (2013) *The Chronicle of Seert: Christian Historical Imagination in Late Antique Iraq*. Oxford: OUP

PŘÍLOHY

PRECEDENCE

Beletrie

1. I scratched its head for a while, gazed out at the ocean and thought back to the day when Charley and I had sat in a little workshop in west London, surrounded by motorbikes, with dreams of the open road in our heads. (McGregor, Boorman 2004: 2)
2. I thought back to the day a month or so earlier when we had been in Mongolia. (McGregor, Boorman 2004: 2)
3. When I met Ewan in Casey's in 1997, I immediately recognised a kinder spirit. (McGregor, Boorman 2004: 6)
4. 'Charley! What the hell yer doin'?' he bellowed when he'd come to his senses. (McGregor, Boorman 2004: 10)
5. Our on-off romance came to an abrupt end, however, when she started going out with another guy from Ardverck, the other school in Crieff. (McGregor, Boorman 2004: 10)
6. When Charley and I visited her during a four-day trip to Scotland that served as the dress rehearsal for our round-the-world journey, I showed Charley the Buchan's shop window where I'd spent many hours gazing longingly at that little 50cc bike. (McGregor, Boorman 2004: 12)
7. So when my mother refused my pleas for a bike part of me understood her concerns but the rest of me knew there was something missing. (McGregor, Boorman 2004: 13)
8. When we got it back to London, Jeremy took it away to get it fixed. (McGregor, Boorman 2004: 14)
9. When the shooting started at Leavesden Studios, north of London in Hertfordshire, I embarked on an all-out campaign to get the Ducati, importing it from Italy through James Wilson, a friend of Charley's who ran Set Up Engineering, a racing suspension specialist in south London. (McGregor, Boorman 2004: 16)
10. When a policeman pulled up and beckoned us over, we thought the spell would be broken. (McGregor, Boorman 2004: 51)
11. The magic continued when we set off that morning. (McGregor, Boorman 2004: 92)
12. That evening, when the rest of the group went out for a meal, I cried off. (McGregor, Boorman 2004: 103)
13. 'When you get in the cage, the doors shuts and you just start to drop, it's the most peculiar feeling,' he said. (McGregor, Boorman 2004: 127)

14. When we reached Volgograd, Vasilij took me to a clinic. (McGregor, Boorman 2004: 137)
15. We got the answer a short while later when we arrived in another nondescript town. (McGregor, Boorman 2004: 152)
16. The pump hadn't switched off when he had finished filling his tank. (McGregor, Boorman 2004: 167)
17. When she spoke at last she began with a poem. (Cotterill 2007: 13)
18. When Siri coughed, she opened her eyes reluctantly and seemed disappointed
to have customers. (Cotterill 2007: 29)
19. When her husband hadn't come back on the returning bus, or on the subsequent one, she'd become concerned. (Cotterill 2007: 30)
20. Siri had noticed it when they first entered. (Cotterill 2007: 32)
21. When Dtui went to the front step she found a white envelope on the welcome mat
and saw a young girl in the black phasin skirt and white blouse of the lycée
fleeing across the hospital grounds. (Cotterill 2007: 42)
22. "Inspector Phosy, perhaps when you're refreshed we could take another trip out to
Dong Bang tomorrow to see whether the dentist's wife has kept any of her husband's notes." (Cotterill 2007: 50)
23. As usual when Siri agreed to obey one of Haeng's directives, a look of astonishment appeared briefly on the judge's face. (Cotterill 2007: 55)
24. He'd smiled at them when he'd first climbed on board and one of them had nodded back. (Cotterill 2007: 74)
25. When Siri arrived at the police station, he failed to disturb the duty officer from the delicate task of removing chin hairs with a pair of tweezers. (Cotterill 2007: 82)
26. At the hotel, when they'd returned from the cinema the previous night, Siri had casually mentioned Madame Daeng the cook to the night clerk. (Cotterill 2007: 94)
27. 'Don't worry, boys,' she said when the mirth had subsided. (Cotterill 2007: 99)
28. 'You'll see me in a completely different light when I tell you what I found out.' (Cotterill 2007: 112)
29. When the Lao Issara won our independence he was shocked, but he made all
the right noises. (Cotterill 2007: 125)
30. When she left to sleep off her busy night, he sat alone on the balcony, fingering the newly plaited talisman around his neck. (Cotterill 2007: 162)

31. When nothing happened she tried again. (Cotterill 2007: 185)
32. When her pronunciation of the letter proved to baffling she put her finger into her throat and mimed for him. (Cotterill 2007: 200)
33. He lowered himself into the water and cringed when his foot met the slime at the bottom. (Cotterill 2007: 208)
34. Dtui and Geung and Siri all looked up from their desks when Daeng appeared in the doorway. (Cotterill 2007: 241)
35. 'It means you'll have contacts up there when you kick the bucket.' (Cotterill 2007: 255)
36. When Durrani had contacted his Taliban mullah to report the success of the attack and describe what he had subsequently found in the wreckage he was told to report to the mosque with his find as soon as the sun had set and to ensure he was protected. (Falconer 2008: 7)
37. The schoolmasters did not appear to see anything wrong in it and only intervened when they saw the Hazara being severely beaten. (Falconer 2008: 9)
38. When the woman had passed Durrani he ran up the street as fast as he could and didn't stop until he found somewhere to hide. (Falconer 2008: 9)
39. When Rog one day declared that they should leave Kabul and join the mujahideen to fight against the Russian invaders Durrani experienced his first taste of the lure of adventure. (Falconer 2008: 9)
40. Durrani gave no response and did not flinch when the doctor pushed the needle deep into his flesh and squeezed out the contents of the syringe as he slowly withdrew it. (Falconer 2008: 18)
41. When it reached a considerable height a large barge-like construction with several compartments began to take shape. (Falconer 2008: 30)
42. This wasn't like the old days when he'd had more leverage with his young bucks. (Falconer 2008: 42)
43. When it came to a halt the doors opened onto a brightly lit empty corridor. (Falconer 2008: 43)
44. When he saw the duty officer with one of the guards in tow approaching he got to his feet. (Falconer 2008: 46)
45. When they cocked up, as Paul had done by forgetting to pack the bundle's transponder, an essential element to Stratton's own survival, Stratton simply took the quickest and simplest course to correct the error without undue fuss. (Falconer 2008: 49)
46. When he reached the end he kept going at a casual pace. (Falconer 2008: 56)
47. When it eventually struck him his eyes widened in horror. (Falconer 2008: 58)

48. The inmate suffered a paralysing injury when a piece of machinery fell on his back and in that same week the guard was involved in a fatal alcohol-related traffic accident. (Falconer 2008: 72)
49. Jerry had scrutinised Stratton when he'd eventually climbed back inside the van after the police had arrived at the scene of the escape on the highway. (Falconer 2008: 75)
50. The man beside him finally glanced at him but when Stratton met his gaze he looked away. (Falconer 2008: 78)
51. When he returned he shut the door behind him, leaving two guards outside on the aft deck pulling on life jackets. (Falconer 2008: 78)
52. When he pulled open the door his gaze met Stratton's again. (Falconer 2008: 85)
53. The turning point in Gann's life came when a particularly tough tenant organised a group of friends to beat him up on the day he arrived to press his demand to vacate the premises. (Falconer 2008: 87)
54. When it sprang back up he caught the inside wheel with his foot and held the hatch shut while stretching one arm down. (Falconer 2008: 91)
55. But when he put his weight onto his broken elbow he cried out as the pain shot through him like a bolt of lightning. (Falconer 2008: 92)
56. When they surfaced they both gripped the escape-hatch wheel. (Falconer 2008: 95)
57. The woman moved out of his sight to reach for something and when her face returned she put a straw to his mouth. (Falconer 2008: 102)
58. The discomfort reminded him of the time when he'd fallen halfway down the side of a snow-covered mountain in Norway after narrowly avoiding a small avalanche. (Falconer 2008: 103)
59. When he finished he unplugged a minicomputer from a cable attached to the mainframe and got to his feet. (Falconer 2008: 108)
60. When he looked back at her face she forced another smile. (Falconer 2008: 110)
61. 'When you've finished your task I'm going to escort you back to Houston and take you to dinner.' (Falconer 2008: 110)
62. 'When I first met you at the start of this project you gave me a long and patriotic speech about the purpose of this prison.' (Falconer 2008: 113)
63. Mandrick thought about mentioning that Christine had met with Charon when he first became conscious. (Falconer 2008: 127)
64. When Christine learned that she was to be a babysitter it gave her even more pause for thought. (Falconer 2008: 132)
65. When Christine made the lunge she put all her power behind it. (Falconer 2008: 133)

66. When Christine graduated she was provided with an apartment in Alexander and received instructions to no longer associate freely with her former Secret Service colleagues. (Falconer 2008: 133)
67. 'It's where the hiss comes from when the door opens.' (Falconer 2008: 138)
68. When certain old buddies learned I was heading for Styx they made sure I got a few details they happened to have on this place in case I could use them. (Falconer 2008: 138)
69. He wondered if he was confused about the route but when they took a sharp left-hand corner and passed through a narrow rocky corridor only wide enough for one person he knew this was a different place. (Falconer 2008: 142)
70. Only when a voice filled the room through tinny speakers, a voice which Durrani presumed belonged to the person behind the glass, did it become plain that the blurred figure was that of a man. (Falconer 2008: 143)
71. When Durrani unclenched his hands he looked down at them to see the fingers had swollen to twice their normal size. (Falconer 2008: 143)
72. When the clunk came he tensed so fiercely that he cut the skin against the clamps holding his arms to the chair. (Falconer 2008: 145)
73. When the door closed the technician looked over at the interrogator like a sixth-former after a scolding from a teacher. (Falconer 2008: 146)
74. I know this place better'n anyone, even the people who built it, because I know the changes that were made when the corporation moved in. (Falconer 2008: 155)
75. When they brought the barge in it made sense to utilise the distribution system that was already in place. (Falconer 2008: 155)
76. When Gann found out that Mani was Hindu he confronted him right away, telling him he didn't trust anyone who was religious, especially on this job, and a religious Asian was off the chart. (Falconer 2008: 158)
77. When Mani started to explain he was no longer able to practise the man said he knew everything about Mani's past and that the Indian had all the right qualifications for the job. (Falconer 2008: 159)
78. When Mani learned the whereabouts of his new practice he brought up the obvious point that the prison was still in sovereign waters. (Falconer 2008: 159)
79. When Christine walked into Mandrick's office he immediately noticed something about her that he had been unable to see on the monitor. (Falconer 2008: 162)
80. When the gap was wide enough he moved his head to look through into the corridor. (Falconer 2008: 170)

81. Then he looked up to see him getting to his feet from where he had rolled when the lights had gone out. (Falconer 2008: 171)
82. ‘When the pressure equalised most of the doors popped before I could set all the manual overrides.’ (Falconer 2008: 177)
83. When the corridor was full Zack operated a gas-activated mechanism. (Falconer 2008: 182)
84. When they reached the steps leading down to the main corridor, Christine paused in horror as if she had not quite believed what she’d been told. (Falconer 2008: 184)
85. When they reached the top Stratton stopped on a long gantry that headed in two directions. (Falconer 2008: 187)
86. When he disappeared at the top she looked around at the crumbling prison. (Falconer 2008: 187)
87. When he recognised Stratton he took a step forward, reaching out to him with his remaining hand. (Falconer 2008: 191)
88. When it next came up it flopped over onto its underside and levelled out, the water cascading off the flat roof and down the sides. (Falconer 2008: 197)
89. When Stratton had reviewed his maths afterwards he’d found that he’d only made a couple of mistakes and had wondered if that was down to poor arithmetic or if he had started to succumb. (Falconer 2008: 203)
90. He released Christine in an effort to free himself and when he’d got outside he reached back into what now felt like a cage for her. (Falconer 2008: 205)
91. When she regained her composure she looked at him with a pleased expression on her face. (Falconer 2008: 207)
- 92.

Publicistika

93. “I took notes and when I compared what they had said inside the room with what they said outside, they did not tally up.” (TDT, Wed, Nov5, 2014: 1)
94. In 2007, she made headlines when she wrote an opinion piece for The Washington Post calling global attention to the genocide in Darfur. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 7)
95. When paramedics arrived at her block of flats in Birmingham and rang the doorbell, she was unable to let them up to her third-floor apartment. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 9)
96. I have visited the pretty half-timbered town of Hamelin, where visitors flock to hear tales of the rats and the Pied Piper who first charmed the pests away then, when his payment was not forthcoming, spirited the children off, too. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 19)

97. Thousands will slip on the blue suede shoes, flip the quiff and head to Greenwich next month, when the O2 Arena puts on display some 300 exhibits from Elvis Presley's Graceland home. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 22)
98. Rice shrugs when I bring this up. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 29)
99. If so, Renée Asherson took her revenge in 1990 when she appeared in Sir Norbert Smith: (TDT, Wed, Nov5, 2014: 31)
100. When Donat died, he left his estate to his children from an earlier marriage and, as a result, Renée Asherson, as she later explained, having "worked only for the love, now had to work for the money". (TDT, Wed, Nov5, 2014: 31)
101. „Thirty-four years passed from when I first wrote to the Telegraph to the day one of my puzzles was finally published.“ (Rhodes 2006)
102. A LAST-MINUTE glitch in the 10-year mission of the Rosetta spacecraft has ensured a nerve-shredding experience for scientists when they try to land it on a comet today. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 1)
103. Rosetta's Philae landing module did not power up properly when its controllers at the European Space Agency switched it on for the first time yesterday, causing concern about whether it will work during the landing attempt. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 1)
104. We had a hiccup when we first powered it up. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 1)
105. When he found out about it he did use the word 'awesome'. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 6)
106. The gamble appeared to backfire when it emerged that the absence of a vote in the Commons could help a legal attempt to block the measures in the High Court, which was lodged yesterday. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 6)
107. WHEN Vanessa Mae won a place to ski in the Olympics with days to spare, it was a dream come true for the violinist. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 11)
108. But when it came to the event, she completed two runs almost a minute slower than the winner. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 11)
109. When a hereditary peer dies it falls to the remaining members of their political group to vote in the replacement. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 15)
110. „The date came to an end when she asked me to take her back to the White House immediately after dinner.“ (TDT, Wed, Nov12, 2014: 20)
111. Even when they received weapons heavier than rifles, they came encumbered with bureaucracy. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 22)

112. Voters' malaise will only be deepened by in-fighting – especially now, at the moment when a Tory implosion has handed a rare opportunity to Labour. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 26)
113. When trust in politics has turned to ashes, such simple offers are a welcome change. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 26)
114. When the child's grandmother finds out what is happening, she tells the council and the little girl is taken away for good. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 26)
115. Lululemon, the Vancouver activewear company that earned notoriety last year when one of its yoga pants styles turned out to be see-through, sold \$1.3 billion (£800 million) of clothes in 2013. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 31)
116. But when a friend greeted him with the words: "Hello, Killer, you're in your element at last," in a flash, Trevelyan recalled, "all my defences had been demolished". (TDT, Wed, Nov12, 2014: 35)
117. With his fellow Corning associate, Dr William Armistead, Stookey also helped to develop photochromic lenses, for sunglasses that darken when the wearer goes outside. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 35)
118. Things improved immeasurably when Miller popped his head around the corner halfway through. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 36)
119. When I arrived, I saw that there was a guest there. (Grosjean 2014)
120. Bono had started with a glass of white wine, but when I said I was drinking red, he switched over and ordered a bottle of Brunello di Montalcino. (Traub 2005)
121. When Bono left, Sperling called a treasury official and said that he wanted to insert something on debt relief into a speech Clinton was about to give at the World Bank. (Traub 2005)
122. Rice pointed out to me when we met in her office in July. (Traub 2005)
123. But when Santorum tries to push the budget director, Joshua Bolten, he says, he hears "the 'Jerry Maguire' answer: (Traub 2005)
124. But when I asked him what happened to the Millennium Challenge Account, he said that it fell between budget cycles. (Traub 2005)
125. When I asked Sachs if he thought that Bono should stop cultivating the president and start denouncing him, he said: (Traub 2005)
126. When my lunch came, he ate the French fries off my plate, Bill Clinton-style. (Traub 2005)
127. When, in 2001, Secretary General Kofi Annan of the United Nations announced the establishment of the Global Fund to Fight AIDS,

Tuberculosis and Malaria, President Bush offered only \$200 million as the American contribution. (Traub 2005)

128. When the Guardian offered John Lanchester access to the GCHQ files, the journalist and novelist was initially unconvinced. (Lanchester 2013)

Odborná literatura

129. Here he played the official game with skill, but was horrified when he discovered he had won and would have to leave Paris and his mistress, Marie-Blanche Vasnier, for several years. (Trezise 2003: 10)
130. The only time the passion returns is when you've been away for several months. (Trezise 2003: 11)
131. In the periods when he escaped from the 'usines de Néant' and his compositions flowed freely, as in his final productive summer at Pourville in 1915, he came as close as he ever did to achieving true inner happiness. (Trezise 2003: 11)
132. And when he had not heard from her for a while in 1913, he imagined that 'the undulating Miss Allan was dancing for some Negro race in darkest West Africa'! (Trezise 2003: 13)
133. Then, when Hartmann remarked that 'Vincent d'Indy's religious fanaticism coupled with medieval learning made of him quite a figure of, let us say, the fourteenth century', Debussy immediately brought him down to earth with the brief retort: (Trezise 2003: 13)
134. The same meticulous attention to detail that characterises his music and manuscripts also applied to Debussy's garden, when he eventually acquired one in the Avenue du Bois de Boulogne. (Trezise 2003: 16)
135. Then, when her child-like devotion palled, his initial desire for Emma led him to feel trapped in a world of domestic upheaval, in which what are frequently described as his own childish attitudes only exacerbated matters. (Trezise 2003: 23)
136. This was one of Churchill's main proposals when he met Roosevelt in Washington a week later. (Gilbert 2005: 11)
137. In the spring and early summer of 1942, when the Ruhr became the 'primary goal' of British bombing policy, Churchill noted in his memoirs: (Gilbert 2005: 15)
138. When Roosevelt told the assembled newspapermen that the combination of the day and night bombing of Germany by the United States and British aircraft was achieving 'a more and more satisfactory result', Churchill remarked, amid laughter from the journalists: (Gilbert 2005: 21)

139. Governments occasionally forced their financial backers into international schemes against their will, pushed them further than their commercial instincts would have taken them, and sometimes abandoned them when the diplomatic climate changed. (Cain, Hopkins 1987: 12)
140. Occasionally, when the City establishment failed to act effectively in areas of strategic sensitivity, politicians could turn to new men whose willingness to take risks was tied to their ultimate ambition of becoming more closely integrated into elite circles. (Cain, Hopkins 1987: 15)
141. When rearmament proved unavoidable in the mid-1930s, the effect on the balance of payments, together with the insecurity generated by fear of war, threatened to undermine sterling. (Cain, Hopkins 1987: 16)
142. When the book came out, most of them either ignored it, or attempted to discredit my arguments. (Saunders 2010: 3)
143. When Glass wrote that there was little upward social mobility, it reinforced everything else that they knew about the class system. (Saunders 2010: 12)
144. When John Goldthorpe compared social mobility rates across different countries, he found that downward social mobility was actually higher in England and Scotland than in any of the other nations included in his analysis. (Saunders 2010: 18)
145. The OECD also reports that Britain is more fluid than the average when we compare *educational levels* attained by parents and their children. (Saunders 2010: 19)
146. An influential group of economists has found that, when we compare men's earnings with those of their parents, Britain and the USA perform poorly compared with Canada and most other European countries. (Saunders 2010: 19)
147. When we review the sociological literature, we find much more use being made of odds ratios than of disparity ratios, even though they are much more difficult to interpret substantively. (Saunders 2010: 26)
148. In his 1972 survey, for example, Goldthorpe calculated odds ratios for different birth cohorts of service class and working class men ranging between 13 and 19, and when he focused on the furthest extremes, comparing the top of the service class with the bottom of the working class, he ended up with odds ratios as high as 36. (Saunders 2010: 26)
149. When economists tried to estimate the strength of this association between parents' and children's incomes, they found very weak correlations. (Saunders 2010: 36)
150. The picture became a lot gloomier when income data from the 1970 birth cohort study became available. (Saunders 2010: 37)

151. When they focused solely on families where only the father worked, they found the fall in mobility rates between the 1958 and 1970 cohorts looked smaller than when they included both parents' incomes. (Saunders 2010: 44)
152. If it is wrong, then the model will not fit Goldthorpe's data when we come to apply it. (Saunders 2010: 63)
153. When we then add the ability test scores at age 11 and motivation at age 16, the total proportion of variance explained almost doubles, to 19 per cent, and when qualifications are added, we can raise this again, to 27 per cent. (Saunders 2010: 92)
154. Sophie von Stumm and her colleagues have also investigated the 1970 birth cohort, but she focuses on males when they reach the age of 30. (Saunders 2010: 95)
155. The authors of this study note that the association between IQ and class attainment was much stronger when these men reached middle age than when they were young and entering their first jobs. (Saunders 2010: 98)
156. If I get more qualifications than you do, I will be at an advantage when it comes to finding a 'good job'. (Saunders 2010: 104)
157. Nevertheless, more than four in five children with unemployed fathers avoided unemployment when they grew up, so intergenerational mobility out of unemployment is more a norm than an exception. (Saunders 2010: 116)
158. When we take account of the distribution of intelligence, the 'strong associations' between class origins and destinations that so impress academics and policy makers suddenly become a lot weaker. (Saunders 2010: 121)
159. Goldthorpe himself abandoned this scale when he applied log-linear modelling techniques to the analysis of social mobility tables, but regression-based models remain more appropriate if the concern is to understand how different individuals end up in different positions, as opposed to Goldthorpe's major concern with analysing the effects of relative mobility rates on class structuration. (Saunders 2010: 157)
160. This patriarchal history linked contemporary catholicoi to their martyred predecessors and to earlier moments when a temporarily centralized church had asserted the importance of the see of Ctesiphon. (Wood 2013: 10)
161. This impression, which is created by later medieval compilations such as the Chronicle of Seert, is, in effect, a retrojection of a situation that only arose in the fifth century, when bishops of Ctesiphon asserted their

- importance as servants of the shah and as beneficiaries of a special relationship with the Christian Roman Empire. (Wood 2013: 31)
162. Later, Abgar adds, ‘when the present persecution occurred, we removed his bones lest the Magians despoil them and took them to the martyrion of Lawarne, for the people’s benefit and healing’. (Wood 2013: 45)
163. Here, in the final interrogation scene, Jacob tells Vahram that ‘Yazdegard ruled for twenty-one years in peace, but his life ended when he became a persecutor’. (Wood 2013: 46)
164. When Yazdegard claims ‘the rights of Caesar within his own domain’, Narsai speaks up in place of the catholicos Ma’na and tells the shah that ‘Caesar does not have the power to force his subjects to change their religion’. (Wood 2013: 50)
165. In his Demonstration X, On Pastors, Aphrahat attacks those who ‘clothe [themselves] with the wool of the sheep and devour the flesh of fatlings yet do not feed them’ and warns that the moment will come when ‘the Great Shepherd will come to inspect the sheep and make an account with his shepherd’. (Wood 2013: 82)
166. Babai composed his works at a time of considerable crisis for the Church of the East, when Miaphysites had gained influence at court and forced their opponents, labelled for the first time ‘Nestorians’, to publicly justify their orthodoxy before the shah in 612. (Wood 2013: 136)
167. Sergius had contrasted the mighty men of the church with his more humble, local heroes, but Thomas compiled his Book at a time when Beth Abe, in spite of the chequered career of its founder, had become an important ally of and nursery for eighth-century metropolitans and catholicoi. (Wood 2013: 156)
168. ‘When you have subjected the whole of the Roman world, you will confirm the apostolic faith in a single true God, master of all, who preserves your rule over the whole universe for all time’. (Wood 2013: 201)
169. The kind of symbiosis imagined in the Life of Sabrisho evaporated after the assembly, when the martyrdom of Giwargis (an opponent of Gabriel’s) made clear the shah’s preference for the Miaphysites in his newly expanded empire. (Wood 2013: 201)
170. In an era when Timothy asserted the unity of belief of the main Christian groups in order to increase his own prestige, his church generated stories of Najran that were translated into Arabic and that eclipsed the older Syriac stories of Najran that had been written by the Jacobites. (Wood 2013: 253)

SIMULTANEITY

S1

Beletrie

19. Just when I needed it, he really cheered me up and in that moment our friendship was sealed for good. (McGregor, Boorman 2004: 6)
20. When I'm flashing around on my bike with my helmet on I'm just another geezer on the road and that's nice. (McGregor, Boorman 2004: 18)
21. Certainly, I'd had dark moments, waking up in the middle of the night, especially between Christmas and New Year, when the prospect of a television deal seemed remote. (McGregor, Boorman 2004: 35)
22. This is what we had dreamed of eighteen months earlier, when we first hatched our plan. (McGregor, Boorman 2004: 51)
23. And when the four of us are together it gets so confusing. (McGregor, Boorman 2004: 58)
24. I'd been through the same emotional wringer the night before, when I phoned Olly. (McGregor, Boorman 2004: 75)
25. I'd been wearing my ring when I packed my bike, so I'd obviously lost it somewhere along the road after that. (McGregor, Boorman 2004: 110)
26. He made a speech explaining he had been on the way to hospital when we had last seen him. (McGregor, Boorman 2004: 129)
27. My husband and his friend both learned the game – chess, that is – from a British Quaker missionary when they were teenagers. (Cotterill 2007: 33)
28. When you're drinking with a corpse, there's no such thing as irreverence.
29. She'd always been able to tell when he was lying. (Cotterill 2007: 96)
30. More likely, the shop that sells them uses the cross when they're counting them out, marking every ten or so. (Cotterill 2007: 98)
31. The old-timers tell me there was times when there was more bodies than fish. (Cotterill 2007: 145)
32. 'I get a funny feeling in my bladder when you come around.' (Cotterill 2007: 255)
33. When he'd been walking up the stairs from his office on the floor below he hadn't been able to help thinking how this was not just a briefing but a personal assessment. (Falconer 2008: 23)
34. Jervis had headed up a major Scandinavian operation against Russian mini-submarines years before when Stratton had been purely SBS. (Falconer 2008: 44)
35. Throughout his professional life Forbes had been an advocate of moderation when it came to the division of spoils. (Falconer 2008: 66)

36. In the latter stages, when his section found itself cut off from the rest of the unit, it came down to hand-to-hand fighting where empty guns gave way to knives and machetes that then gave way to clubs, fists and boots. (Falconer 2008: 67)
37. He never believed her when she was so forward. (Falconer 2008: 129)
38. It was only natural under such circumstances to seek out friends and allies, particularly when you had none to start with. (Falconer 2008: 135)
39. There was never a period when he felt completely well, either, although he was not the only one. (Falconer 2008: 141)
40. She'd been the first person to talk to Charon when he came around. (Falconer 2008: 149)
41. There were times when he felt strangely inadequate beside her. (Falconer 2008: 162)
42. He had also been haunted by memories of the girl in the street when he'd been a boy, and in particular of the one he'd shot in Yakaolang while she pleaded for her brother's life. (Falconer 2008: 175)
43. He could never ignore his instincts when they were this strong. (Falconer 2008: 193)
44. 'I'm best when I'm scared shitless.' (Falconer 2008: 198)
45. 'It was around four p.m. when I went to see Mandrick.' (Falconer 2008: 202)
46. 'Sometimes, when you want something bad enough the risks don't matter. (Falconer 2008: 207)

Publicistika

47. It doesn't look good when we see [Cameron] with such a red angry face. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 1)
48. "When you work as a humanitarian, you are conscious that politics have to be considered," she said. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 7)
49. "When a child goes missing and there is no resolution, we keep the incident in our minds because we need an outcome in order to comprehend what happened and so feel secure that our own children aren't in a similar danger. " (TDT, Wed, Nov5, 2014: 19)
50. But when you take something special and have it all the time, it's not special any more. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 20)
51. When it comes to armed conflict, however, my vote goes to Peter Sellers as the US president in *Dr Strangelove*, desperately crying out: (TDT, Wed, Nov5, 2014: 23)
52. "When I'm good I'm very good, and when I'm bad I'm better" (TDT, Wed, Nov5, 2014: 23)

53. Turning back to the classics, Casablanca is Hollywood's answer to Hamlet when it comes to putting phrases into the English language. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 23)
54. When the energy is on fire, it's amazing. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 29)
55. "Who needs teachers when you've got Google?" (TDT, Wed, Nov5, 2014: 29)
56. This sludge is nothing of the sort – a substance in the pads turns brown when it mixes with water from your sweat. (Mohammadi 2014)
57. One day, when I was a student in Paris, I went to my father's home for dinner. (Grosjean 2014)
58. As it happens, I do have an upturned nose...and it was even more striking when I was a baby. (Grosjean 2014)
59. „When you've got 360-degree views, it's fascinating to see the horizon in every direction like that. I'd never experienced anything like that before.” (TG, Sat, Nov8, 2014: 2)
60. When the state has specific enemies and knows who they are and the kind of harm they intend, it is welcome to target them to make the rest of our polity safe. (Lanchester 2013)
61. When you look at the documents, it appears to be the case that SD provides the legal basis for mass surveillance of the kind revealed in the Tempora and Prism programmes. (Lanchester 2013)
62. About the only time we don't use computers is when we're asleep – that's unless we have a gadget that tracks our sleep, or monitors our house temperature, or our burglar alarm, or whatever. (Lanchester 2013)
63. When it applies to the people who wish us harm, that's fair enough. (Lanchester 2013)
64. Because al-Qaida combines the characteristics of an ideology and a network, it is everywhere, it is invisible, it is never more dangerous than when you can't see it. (Lanchester 2013)
65. When he is not lobbying heads of state on multilateral debt relief, Bono, who is now 45, still earns his keep as one of the most famous rock stars in the world. (Traub 2005)
66. At a time when many performers looked as if they'd just emerged from electroshock therapy and were wont to incite a crowd by pelting it with offal, U2 had a bond, a benevolent relationship, with the audience. (Traub 2005)
67. Joshua Bolten, then Bush's deputy chief of staff for policy, will say only that Bono "was working with the president at a time when he was considering" such a program. (Traub 2005)
68. When I saw Bono in late May, he was close to despair about Bush's intransigence. (Traub 2005)

69. But when I saw Bono the following day in Paris, he was ebullient. (Traub 2005)
70. Hundreds of online sites have emerged over the past few years, the Chambers Crossword Solver, which suggests solutions when you input the letters you know, is now available online and you can download crosswords for mobile phones and BlackBerrys. (Rhodes 2006)
71. Lewis lied about his age to join up, and fought at the Somme when he was 13 before his mother produced his birth certificate and demanded the War Office return him home. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 8)
72. The effect was greater when staff were working harder. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 12)
73. The MPs said that in too many cases patients have no idea where to go when the GP practice is shut. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 12)
74. „As a result of the confusion, too many go to A&E when they do not need to,” she said. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 12)
75. “You get a lot for the price, particularly when you compare it to parts of London where the same amount of money may only buy you a small flat.” (TDT, Wed, Nov12, 2014: 17)
76. All serials work best when things happen because of who the characters were, are and go on to be. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 25)
77. Mr Miliband is hardly in a position to expose the politics of panic when he finds himself at the mercy of the selfsame forces. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 26)
78. “When your guy’s in trouble, you get out there and fight for him.” (TDT, Wed, Nov12, 2014: 26)
79. When McDonald’s arrived, it was as a brash, American import which sold food in paper bags and polystyrene boxes. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 28)
80. It turns out that 27 years ago, when Mrs Fernandes was a student, she worked in this branch. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 28)
81. Today’s exercisers want to look sleek, fashionable and pulled together (and pulled in) when they work out. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 31)
82. I always feel a bit cheated when he tries an accent, though attempts range from the good (Zulu; Secondhand Lions) to the bad (The Cider House Rules, for which he nevertheless won his second Supporting Actor Oscar) to the ugly (Hurry Sundown). (TDT, Wed, Nov12, 2014: 33)

Odborná literatura

83. ‘He was never parted from a big wooden toad, a Chinese ornament, called “Arkel” . . . he even took it travelling with him’ when he went on the lucrative conducting trips he hated so much, ‘claiming he could not work unless it was in sight’. (Trezise 2003: 15)

84. But the balance of opinion was against him on the following day, when Neville Chamberlain - a member of Churchill's War Cabinet – opposed bombing military targets in the Ruhr, as it might lead to German retaliation in Britain. (Gilbert 2005: 6)
85. When I look round to see how we can win the war, I see that there is only one sure path. (Gilbert 2005: 7)
86. During the 1930S, when protectionist policies hampered expansionist tendencies in the United States, Britain tried to win back lost ground in Latin America and the far east, the last two great "unclaimed" areas of the world. (Cain, Hopkins 1987: 16)
87. Britain, he said, sees itself as a peculiarly class-divided nation when in reality we are a remarkably open society. (Saunders 2010: 1)
88. The rules of measurement ensure that nobody can win unless somebody else loses, which is precisely what Noble is attacking when he suggests that 'pure mobility' cannot in any meaningful way be partialled out from 'structural mobility'. (Saunders 2010: 30)
89. He speculates that Goldthorpe may have failed to spot this trend because he analysed later cohorts when they were younger than the older ones, which means he could have missed later career movements. (Saunders 2010: 33)
90. We saw earlier that economists themselves were worried about this when they first analysed the NCDS parental data in the mid-1990s. (Saunders 2010: 46)
91. When we are born, we share the class identity of our parents, but this is a temporary identity, pending our own occupational fate once we leave school. (Saunders 2010: 52)
92. But a shortfall of four percentage points *is* small, especially when we remember that Halsey conflated private and grammar schools in his analysis of 'selective schools'. (Saunders 2010: 54)
93. This being the case, there is clearly no justification for sociologists to continue ignoring intelligence when they study social mobility. (Saunders 2010: 58)
94. We can begin our empirical evaluation of the meritocracy and SAD theses by considering why some working class children succeed when others do not, and why some middle class children fail when others maintain or enhance the position achieved by their parents. (Saunders 2010: 72)
95. When only 5 per cent of the population had university degrees, for example, a degree was a powerful passport to career success. (Saunders 2010: 104)
96. But when almost half of the population goes to university, a degree becomes commonplace. (Saunders 2010: 104)

97. National lottery jackpot winners are not widely resented for their good fortune, and although we may feel some envy when we hear of somebody who has come into an inheritance or has stumbled upon a new invention which makes them a millionaire, most of us simply shrug, smile, and mutter ‘Good luck to them!’ (Saunders 2010: 137)
98. Wilby hints at the same thing when he notes of Blair’s 2001 speech that, almost as an afterthought, he added: (Saunders 2010: 141)
99. Our regression modelling indicates that, when we do measure the ‘class origin effect’ directly, it is actually quite small. (Saunders 2010: 161)
100. He apparently fails to see the contradiction when he then goes on to propose that university tuition fees should vary for students from different social backgrounds, and that university admissions should be tweaked to favour of lower class candidates. (Saunders 2010: 167)
101. The Centre for Independent Studies in Sydney supported me when I needed to respond to criticisms a few years later; (Saunders 2010: 1)
102. The church’s shared experience was a good point of emphasis when the bishop of Ctesiphon intended to proclaim himself ‘catholicos’ over all the other bishops of the East. (Wood 2013: 2)
103. When he was at the head of the church he conducted his affairs well. (Wood 2013: 11)
104. The text’s geographical location in Khuzistan becomes significant when we read it alongside the Synodicon and the East Syrian ecclesiastical histories. (Wood 2013: 43)
105. Abgar gives a conditional authority to Yazdegard, which he relinquishes when he follows the dictats of the Magi and is then punished by God. (Wood 2013: 47)
106. He only includes information not found in Mari when it directly pertains to the catholicos, such as lengthy sermons attributed to Symeon bar Sabba’e and the invented descriptions of the catholicoi that begin most sections. (Wood 2013: 70)
107. As we have seen, when Yazdegard questions Ma’na, Narsai replies to his questions instead and condemns him for his actions, after which he is taken away and killed, and the catholicos. imprisoned. (Wood 2013: 75)
108. . But when this second account records Acacius’ ascetic legislation its omissions are striking: (Wood 2013: 99)
109. The schools of Ctesiphon and Nisibis were joined by a continuity of personnel who were also influential in the church at large at a time when many of the ecclesiastical historians were writing, and Aba’s importance was magnified as the man who imported the educational system employed at the School of Nisibis. (Wood 2013: 109)

110. The arrival of the Jacobites presented a growing threat to the catholicoi, at a time when both Christian confessions sought greater political influence. (Wood 2013: 130)
111. This era, then, saw the apogee of the power of the great monastery, when its abbot Babai was instrumental in the assertion of an extreme Dyophysite Christology and functioned as a monastic visitor in the north of Iraq, with the support of the bishops of Karka de Beth Slouq, Nisibis, and Arbela. (Wood 2013: 149)
112. Notably, Sergius was writing at a time when Ishoyahb III was re-establishing the importance of the catholicosate after two decades without a catholicos, and when Babai, the most important abbot within the Church, had been its most important theologian and ruling spirit. (Wood 2013: 155)
113. These Christian compilations all therefore aim to preserve their churches' historical identity in an era when lay, urban Christians at least were beginning to abandon their traditional languages in favour of Arabic. (Wood 2013: 260)

S2

Beletrie

1. Ewan had learned the hard way that it was important to retain control several years earlier, when he made a film about polar bears near Churchill, on the Hudson Bay in northern Canada. (McGregor, Boorman 2004: 28)
2. Until then, we had been blessed with the weather, so much so that I'd up given wearing my thermal gear a few days earlier, when it had been really hot. (McGregor, Boorman 2004: 98)
3. My wedding band had come off once before, when I had been on a bike trip in France, and I'd spent hours combing the ground around a campsite searching for my ring, only to find it in my glove. (McGregor, Boorman 2004: 109)
4. The ring had slipped off my finger when I'd been stuffing my tripod back on my bike at lunchtime, when I'd been viewing the innocent farmer with such suspicion. (McGregor, Boorman 2004: 111)
5. I'd done something similar when I trekked through the Honduran rainforests with Ray Mears. (McGregor, Boorman 2004: 168)
6. When they wheeled you in this morning, all that pride came flooding back to me. (Cotterill 2007: 162)

7. 'That always helps in the first couple of days when you're finding your feet.' (Cotterill 2007: 255)
8. His mother had died of some illness when he was eight before he had developed any curiosity about his male parent. (Falconer 2008: 8)
9. He left when it was completely dark and all he could see was the glow of kerosene lamps inside the houses, never to return to the place again. (Falconer 2008: 9)
10. 'Sit up,' the mullah said to Durrani when they were alone. (Falconer 2008: 19)
11. When Palanski walked away the prisoner gave the hook a firm tug. (Falconer 2008: 81)
12. Mani was an Indian immigrant who had moved to America with his parents when he was five years old. (Falconer 2008: 158)
13. Just when it seemed as if the mechanism had failed and the guard's efforts were in vain the door burst open in front of a massive wall of water. (Falconer 2008: 179)
14. 'I found it when I was snoopin' around one day.' (Falconer 2008: 195)

Publicistika

15. The students disappeared on the night of Sept 26, when they were fundraising for a planned demonstration while Ms Pineda was holding a rally in the town's main square. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 15)
16. When the Japanese threatened to invade China, his father went into the wool business in Karachi while Nigel and his mother returned to Edinburgh, where he once climbed to the top of the tigers' cage at the city zoo, from where he had to be rescued by a keeper. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 31)
17. „I had been there when I was a kid, but there wasn't much there – and I probably wasn't that interested. But now, going back as an adult, it was mind-blowing.” (TG, Sat, Nov8, 2014: 2)
18. When I saw him the day after the summit ended, over tea in the courtyard of the Hôtel Plaza Athénée in Paris, he said, "I feel like I've got a right to punch the air." (Traub 2005)
19. When I went to meet Bono at the bar of his hotel, I saw Richard Gere seated at a table with a gorgeous woman in a little fur jacket and a leather cap. (Traub 2005)
20. But when Bono was 14, his beloved mother suddenly died, leaving him with an older brother and a father who, he has said, "would always pour salt - and vinegar - onto the wound." (Traub 2005)

21. Back in the 1980's, when the band was building its reputation, every tour seemed to come with its own moral sponsor - Amnesty International, Nelson Mandela, Greenpeace. (Traub 2005)
22. When he was 17, he created a puzzle for a competition run by the London Evening News. (Rhodes 2006)
23. Mae dipped under the mark when she raced four times in Slovenia over a weekend in January. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 11)
24. Peter Cadwallader, prosecuting, said the first offence took place in 1985, when McTier was at the Purcell Scholl of Music in Harrow, north-west London. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 13)
25. It attracts new listeners from those who grew up barely tolerating it when their mothers (and grandmothers) let them listen to it with them, out in the kitchen. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 25)
26. When St Paul wrote to the people of Corinth in the AD50s he mentioned 500 people still alive who'd seen Jesus after he rose from the dead. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 26)
27. It's so comfortable it becomes addictive," the New York fashion designer Amy Smilovic remarked when I interviewed her in London, before confessing that she'd slipped into some Lululemon joggers for her flight over from JFK. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 31)
28. The family moved to Cedar Rapids in Iowa when the younger Stanley was six, and he graduated from the local Coe College in 1936 before taking a master's degree in Chemistry at Lafayette College in Easton, Pennsylvania. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 35)

Odborná literatura

29. Erik Satie – though even Satie broke off relations for a while in 1917 when Debussy kept on making fun of his ballet *Parade*. (Trezise 2003: 12)
30. Two years later, when Churchill was in Moscow, Stalin told him of how Ribbentrop was telling Molotov that 'the British empire was now finished' and that the time had come to work out the partition of those lands between Germany and Russia. (Gilbert 2005: 10)
31. More than two-thirds of the fathers of these men had first entered the labour market when Queen Victoria was still on the throne. (Saunders 2010: 11)
32. Working with a different set of researchers, von Stumm has also analysed the class destinations achieved by a sample of twelve thousand Aberdeen boys born in the years 1950-1956 who completed four mental ability tests when they were 11 years of age. (Saunders 2010: 97)
33. Smiles has for years been a figure of hate and ridicule on the left, so much so that when John Goldthorpe wanted to tarnish the idea that unequal

achievements by children from different classes might reflect ‘differing genetic, moral or other endowments,’ he dismissed it as ‘Smilesian’. (Saunders 2010: 168)

34. Her bones are inherited by her nephew, but when his sons quarrel over her bones, which are kept in the house she had lived in, Sawmai intervened and ‘persuades’ them to take the bones and present them to the church of Karka de Ledan in 428. (Wood 2013: 53)
35. Isho’yahb I’s prestigious diplomatic contacts with Maurice, and their mutual declarations of orthodoxy, occurred at a time when the Roman emperor was acting decisively against Miaphysites in the East. (Wood 2013: 134)
36. He argues that the transfer of education to schools dominated by monks, where orthodoxy and learning by imitation were emphasized, aided this suppression of speculation at a time when the Church of the East was coming under heavy external pressure from the Jacobites and lacked coherent leadership. (Wood 2013: 149)

S3

Beletrie

1. I wanted to capture it, somehow hold on to it and take a part of it when we began the long journey home. (McGregor, Boorman 2004: 1)
2. This time, I came screaming up the hill, doing about 30mph, when Garga Jackson, Sergeant Cronen’s superior, stepped out of the village shop. (McGregor, Boorman 2004: 9)
3. It was April 2003 and I was in London when the call came. (McGregor, Boorman 2004: 27)
4. We were reeling away when I looked around to see Eve crying. (McGregor, Boorman 2004: 36)
5. So when it came to saying our last goodbyes, I was shaking with nerves. (McGregor, Boorman 2004: 36)
6. Several hours later, having taken two hours to cross the Slovak frontier, we were waiting to cross the Ukrainian border when Russ ran up with a message from Sergej, our Russian fixer. (McGregor, Boorman 2004: 78)
7. Mainly because when they had first spotted us, we were standing in a state of undress at the side of the road. (McGregor, Boorman 2004: 99)
8. Oum had been in the middle of her postgraduate study in Australia when the communists took over Laos. (Cotterill 2007: 26)
9. Siri was just completing Civilai’s medical certificate when Phosy stopped by the morgue. (Cotterill 2007: 69)

10. She was going to get him to drop it off at the morgue when he arrived. (Cotterill 2007: 115)
11. It was lunchtime when the old black jeep rolled into Khong, where the name of the Mekhong River had originated. (Cotterill 2007: 143)
12. She was ten when she first came. (Cotterill 2007: 176)
13. It was almost then o'clock when he looked around and realized he was at the river's edge beside a beautiful local girl. (Cotterill 2007: 179)
14. 'Tell me what my uncle Sithon was wearing when he passed away.' (Cotterill 2007: 253)
15. Durrani was nineteen and working in a barber shop as a floor sweeper when the Russians marched into Kabul by invitation to support the beleaguered Communist government. (Falconer 2008: 9)
16. When Sumners looked at Nevins his boss was already contemplating a response. (Falconer 2008: 25)
17. 'YOU WERE MAKING HEADWAY WHEN WE FIRST SAW YOU!' (Falconer 2008: 53)
18. He was editing a letter when his phone rang. (Falconer 2008: 56)
19. Forbes went even further, seeming to boast of some secret information when he said to Mandrick, *sotto voce*, that Gann would take care of any 'delicate situations'. (Falconer 2008: 72)
20. 'Yes, but I was here when it happened.' (Falconer 2008: 109)
21. The other thug then showed signs of wanting to engage first when he picked up a plastic chair. (Falconer 2008: 122)
22. Then, when the Communist grip on Russia finally collapsed along with the Berlin Wall, Hank was already taking seriously the new danger shaping up to take its place in the form of Islamic fundamentalism. (Falconer 2008: 126)
23. He was in Langley when Mir Aimal Kasi gunned down five CIA staff as they waited at the checkpoint to drive into the CIA headquarters. (Falconer 2008: 126)
24. Christine was eating with the First Lady, her son and a South African dignitary when the dastardly intruders revealed their purpose with a shout, the one with the revolver coincidentally holding it up near the First Lady's head. (Falconer 2008: 132)
25. The handful of people at the surrounding tables began lowering themselves to the floor when the First Lady got up from her chair and looked contemptuously at the armed robber. (Falconer 2008: 132)
26. When Stratton looked back at Hamlin the man was grinning at him. (Falconer 2008: 153)

27. Gann only began to accept Mani when the Indian assured him that he had no time for Muslims. (Falconer 2008: 158)
28. Mani was lucky not to have been incarcerated when it also transpired that the dead patient was not his first failure. (Falconer 2008: 158)
29. 'Gann was with me when I found it.' (Falconer 2008: 166)
30. The CIA interrogation-room technician was in the pressure chamber, checking the wiring to the central chair, when the phone on the wall buzzed. (Falconer 2008: 168)
31. Stratton was running up the broad tunnel from the scrubber room when the klaxons first sounded. (Falconer 2008: 178)
32. In the OCR the senior controller was preparing to abandon his post when he heard the call. (Falconer 2008: 178)
33. 'My boys'll be waiting for you when you open the hatch.' (Falconer 2008: 184)
34. When he looked back she was still following him. (Falconer 2008: 187)
35. When the lights went back on he was lying on the floor, gasping for air. (Falconer 2008: 201)

Publicistika

36. His home, now renovated, had been a "slum" when he bought it 15 years ago, he added. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 7)
37. Sheeran was 11 when he saw Rice perform. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 29)
38. Their time together did not last, however, and when Donat died in mid-career in 1958 they were living apart, though reported to be considering a reconciliation. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 31)
39. When we came here there was a foot of sand and gravel sandwiched between layers of plastic fabric. (TG, Sat, Nov8, 2014: 5)
40. When O'Neill took advantage of a one-on-one meeting with Bush to propose a \$25 million demonstration project to provide clean water to Ghana, the president "looked blankly at him," according to "The Price of Loyalty," an account of O'Neill's time in Washington written by Ron Suskind with O'Neill's extensive cooperation. (Traub 2005)
41. The discovery has delighted the car's owner, George Talley, who was 38 years old when the car disappeared. (Millward 2014)
42. The other victim was in a lesson with McTier in March 1994 when he lunged at her while they were sitting on a sofa. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 13)
43. She maintained the lie when she came to be sentenced and in later meetings with the Probation Service, Teesside Crown Court heard. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 13)

44. Officials said Lord Stansgate was now free to put himself forward when one of the 92 hereditary peers in the Lords died or stepped down. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 15)
45. When I said it was not natural and was forcing myself – we were talking about not feeling happy. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 21)
46. When I met her 20 years ago in Budapest, she was working on number 18 at age 86. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 27)
47. „When I visited, the customers were a mixture of builders grabbing a snack, students (enjoying the free Wi-Fi), and lots of families.“ (TDT, Wed, Nov12, 2014: 28)
48. He was six when his family and nanny trekked for three weeks on horseback to Gilgit, near the North West Frontier, the mountainous centre court of the “Great Game”, where hill rajas claimed descent from Alexander the Great, golden orioles sang and the air was thick with rumours of spies. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 35)
49. In 1952 Stookey was a young researcher at Corning Glass Works in Corning, New York, when he left a piece of experimental photosensitive glass to bake at 600C overnight. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 35)

Odborná literatura

50. When Debussy first met her in 1880 (as accompanist for the singing classes of MmeMoreau-Sainti) he was eighteen to Marie-Blanche’s thirty-two. (Trezise 2003: 19)
51. As his daughter Marguerite recalled, when he [Debussy] came back for good [in 1887], the intimacy was no longer there. (Trezise 2003: 19)
52. Back in 1981, when Bauer published this essay, there was not a lot of evidence on contemporary rates of ‘social mobility’ for him to draw upon. (Saunders 2010: 1)
53. But when the BCS children reached the same age, just 12 years later, 37 per cent of those from the richest families had degrees, while the proportion from poorer families had barely altered. (Saunders 2010: 40)
54. The sixth century saw a much more successful rapprochement between Christians and the shah, when they received the patronage of Khusrau I and his successors. (Wood 2013: 21)
55. . The religious vandalism of these holy men, coupled with the dissatisfaction of many bishops, underlay the disintegration of catholical authority under Ishaq’s successor Dadisho, when the Sasanian state removed its support for an ineffectual institution and returned to the persecution of the Christians. (Wood 2013: 31)
56. The issues of ‘Abda’s debate with Yazdegard, of church ‘democracy’ and the accusation of the destruction of a fire temple, remain the focus of the

debate when 'Abda's deacon Hosea (Hašu) enters the debate: (Wood 2013: 41)

57. Where Shirin had provided an instrument for Khusrau to interact with and control Christians in Iraq at one remove, the nature of the relationship had changed by Shiroë's reign, when the shah gave direct patronage and support to Christians much more openly and personally. (Wood 2013: 209)

POSTERIORITY

Beletrie

1. We'd been back in our room for twenty minutes, exhausted after the day of presentations on top of waking at three in the morning, when David came storming out of the bathroom, clutching his mobile phone in front of him like a relay baton. (McGregor, Boorman 2004: 66)
2. Finally, when it seemed we had reached a dead end, the officials got bored and agreed to create a transit paper that would allow us to pass through the Ukraine. (McGregor, Boorman 2004: 86)
3. At some point, he'd been a miner and there had also been a year's unemployment when he first came back home. (McGregor, Boorman 2004: 116)
4. Of course, there had been numerous positions to fill around the country when the Pathet Lao took over and a limited number of trustworthy cadres to fill them. (Cotterill 2007: 86)
5. It had closed when the Thais blockaded Laos to prevent socialism from seeping into their country. (Cotterill 2007: 118)
6. They'd just passed the teacher's college when she felt Phosy squeeze her hand. (Cotterill 2007: 200)
7. Durrani did not know how long he had been asleep when he heard the door open and saw Sena looking down at him. (Falconer 2008: 16)
8. When Stratton looked back towards the security vessel it had turned its flank to them and was still holding its position. (Falconer 2008: 54)
9. The thought no sooner entered his head when it was brushed aside. (Falconer 2008: 52)
10. When the dark side of the system was designed it had been regarded as dangerous if not impossible to try and recruit only corrupt employees. (Falconer 2008: 73)
11. When the time came to be questioned about his actions Gann had planned to say that the ferry flooded so quickly that he'd charged into the emergency escape room to organise the suits and escape tube while Palanski was supposed to free the prisoners. (Falconer 2008: 96)
12. He turned around to face the docking hatch when, to his utter amazement, a stream of bubbles began to escape from around its edges and it slowly opened. (Falconer 2008: 96)
13. She stopped to look back in the direction of the FBI booth, wondering if there was any other way she might be able to join, when she saw a booth inviting applications for the United States Secret Service. (Falconer 2008: 131)

Publicistika

14. When a leader has a minus 42 approval rating, and only 21 per cent of voters think he is doing well, something has gone badly wrong. (TDT, Wed, Nov12, 2014: 26)
15. A 2009 renovation at All Saints' Church in Leamington Hastings, Warwickshire, had only just been completed when an arson attack undid all the good work, but churchwarden Brian Cooke rallied the small but committed congregation to start again, raise more funds, and set to work on undoing the damage. (TDT, Wed, Nov5, 2014: 23)

Odborná literatura

16. As always, Debussy's letters to his long suffering publisher contain his frankest stand most personal admissions, many of which (as above) Durand wisely chose to suppress when he published them in 1927. (Trezise 2003: 13)
17. They find the strength of correlations has been declining over time, and they note with some alarm the readiness of UK policy makers to accept Goldthorpe's 'constant fluidity' model when it appears to be wrong. (Saunders 2010: 33)
18. When the Church of the East held its first synod in Ctesiphon in 410, Christians had already been present in Iraq for a long time. (Wood 2013: 1)